

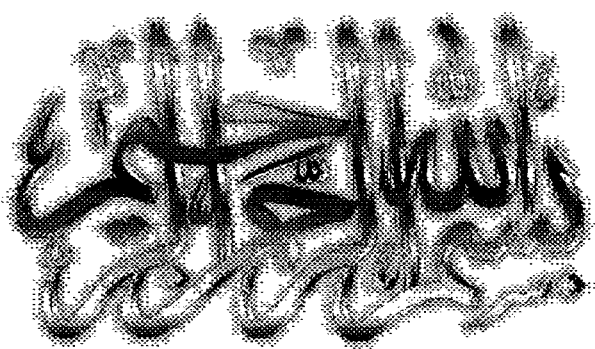
علیہ السلامین دیوانیندا
علی

اخلاق نور

شرح و ترجمہ :

بہرام اسدی

باغیشلایان رحم ائدن آلاهیین آدی ایله

امام علی علیہ السلام

ایمیرده اولان اثر بیرنجی امام حضرت علی علیه السلام
نسبت وثریلن دیوانین بیر تعداد اخلاقی مضمون داشیان
مصراعلازی بین شرح و ترجمه سی دیر اثر بیرنجی دفعه
اولارق چاپا وثریلیر

علی علیہ السلامین دیوانیندا

اخلاقی نوکتہ لر

شرح و ترجمہ: بهرام اسدی

BP
 ۳۹/۵
 علی ابن ابیطالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق.
 اخلاقی نوکته‌لر (علی علیه السلامین دیوانیندا) / [شرح و ترجمه] بهرام
 اسدی -
 ۳ الف ۸ ع
 ارومیه: یاز، ۱۳۸۳.
 ی، ۱۲۹ ص.

ISBN:964-95129-6-9

واژه نامه.

پشت جلد لاتینی شده: Bahram asadi

۱. علی ابن ابیطالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق.
 اخلاقی. ۲. علی ابن ابیطالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت -
 ۴۰ ق. - کلمات قصار. ۳. علی ابن ابیطالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از
 هجرت - ۴۰ ق. اخلاقی نوکته‌لر... ۱۳۸۳
 ابیطالب علیه السلام، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. - کلمات قصار -
 شعر.
 الف. عنوان.

الف / ۸۴۵ ع ۲۹۷/۹۵۱

کتابین آدی علی علیه السلامین دیوانیندا اخلاقی نوکته‌لر
 یازان علی علیه السلاما منسوب دور.
 شرح و ترجمه بهرام اسدی
 چاپ نویتی و تاریخی بیرینجی چاپ ۱۳۸۳
 حروف دوزن مؤسسه خوبان
 ناشر یاز
 تیراژ ۵۰۰۰

قیمت: ۱۵۰۰ تومن

ISBN:964-95129-6-9 شابک : ۹۶۴-۹۵۱۲۹-۶-۹

ارومیه: خیابان مدنی ۱ کوی ۱۶ پلاک ۱۰۳ انتشارات یاز تلفاکس ۲۷۶۴۲۹۵-۰۴۴۱

ايچينده كي لر

عنوان	صحيفه	عنوان	صحيفه
اؤن يازى.....	۷	شوكور.....	۳۶
اللاهدان تاماه.....	۱	جاهلدن اوزاخلاش.....	۳۷
ياخشى گومان.....	۲	مخلوقا اگيلمه.....	۳۸
بيلمه مزليك.....	۳	شيرين ياشايش.....	۴۰
سن بوخ سوزون قالاچاق.....	۴	خوش گونون دوستلارى.....	۴۱
علم اهلى.....	۵	معاشا چاليشيق.....	۴۲
عيسى گيزلتمك.....	۷	نفس.....	۴۳
تجربه لر.....	۸	يالانچى قارداشلىقلار.....	۴۶
اوره كده نفرت.....	۱۰	دنيا يا نجه باخمالي ييق؟.....	۴۷
وارا چاليشماق.....	۱۰	چوخلوقدا يوخلوق.....	۴۸
دوز يولداش.....	۱۱	سئومه ين.....	۴۹
ترقى سيز انسان.....	۱۲	ايريلان دونيا.....	۵۰
حسرت.....	۱۳	داغيلماق يئرى.....	۵۱
روح.....	۱۴	نفس لر.....	۵۲
دانیشان.....	۱۶	اوچ خاصيت.....	۵۳
يوگونون ايشيني صاباچا سالماق.....	۱۷	دوشميين دوستو.....	۵۴
اؤلوم نه دئمك دير؟.....	۱۸	قناعت.....	۵۵
يتيم.....	۱۹	تائرى نين قضاى.....	۵۶
اثل دبلىرى.....	۲۰	خوف و رجا.....	۵۸
اوشاقلىقدا اؤيود.....	۲۱	شخصيت.....	۵۸
عقل.....	۲۲	سكوت.....	۵۹
تور اتان تورو.....	۲۴	حيات يولداشى.....	۶۰
خيالات.....	۲۵	دؤزوم.....	۶۱
انسان ايكي دير.....	۲۶	دونايى بوشاماق.....	۶۲
فرصت.....	۲۷	يالتاق.....	۶۳
الله آرخالانماق.....	۲۸	اكين - ييجين.....	۶۴
پادشاهلار.....	۲۹	ايكي قات جهل.....	۶۵
محو اولموش لار.....	۳۱	روزي.....	۶۵
هر ايشين اؤز واختى.....	۳۲	بيلمه ديگيندن صحبت.....	۶۶
گؤزو دويوزدورماق.....	۳۳	هانسى ياخشى دير؟.....	۶۷
اخلاق گؤزل ليكى.....	۳۴	تائرى نين احوالى.....	۶۸

عنوان صحیفہ

۶۹	یوکسک مقام.....
۹۶	کمالات.....
۹۷	یاخشی لیق عطری.....
۹۸	اوووجدا سو.....
۹۹	یوخسول لوق یوخسا وارلی لیق.....
۱۰۰	زمانہ.....
۱۰۱	انساندا کی دونیا لار.....
۱۰۲	مہاجر ت.....
۱۰۳	گورمه یه گونش.....
۱۰۵	اولن ساغ لار، قالان سایی لار.....
۱۰۶	حلال امک.....
۱۰۷	عمل صاندیغی.....
۱۰۸	ان بو یوک بلا.....
۱۰۹	آرزو عالمی.....
۱۱۰	قبرین اول گنجہ سی.....
۱۱۱	الوان زمانہ.....
۱۱۲	سیرین قایقلاری.....
۱۱۳	روزی یه ذلت.....
۱۱۴	بیر ساعات لیق دنیا.....
۱۱۵	روزی - دوولت.....
۱۱۶	دوستون آزیلغی.....
۱۱۷	گشتدی وفادار لیق.....
۱۱۸	تانری نین قسمتی.....
۱۱۸	سونو چو اود اولان لذت.....
۱۱۹	جاوانلیق - قوجالیق.....
۱۲۰	یازچی.....
۱۲۱	زاهدلیک.....
۱۲۲	آلاھین گیزی مرحمت لری.....
۱۲۳	دانشماق - دانشماق.....
۱۲۴	امام حسین علیہ السلام وصیت.....
۱۲۵	سوزلوک.....
۱۲۸	

عنوان صحیفہ

۶۹	تانری محکمہ سی.....
۷۰	ظولمون اکینی.....
۷۱	اوچ ششی گیزلہ دین.....
۷۱	فایداسیز بشر.....
۷۱	دوست.....
۷۱	آرزو لار.....
۷۲	نفسی سیندیرماق.....
۷۴	ایشین دوگونو.....
۷۵	تورک ائل لری آخر زاماندا.....
۷۶	دایانماق.....
۷۷	زاماندا ن گیلٹی.....
۷۸	وار اختارماق.....
۷۹	قارداش.....
۸۰	باخیش لار.....
۸۱	نادان لیغا احتیاج.....
۸۱	جانلی اولولر.....
۸۳	چتین لیگین سونو.....
۸۳	اولیجو.....
۸۴	اوزون عمر.....
۸۵	ترقی - تنزل.....
۸۶	گوز اورتک.....
۸۸	منت.....
۸۸	گوروش.....
۸۹	هر انسانین مقامی.....
۸۹	ظارافات.....
۹۰	گوزل داورانیش.....
۹۱	مین دوست بیر دشمن.....
۹۲	دوینا و آخرت.....
۹۲	اولماق - اولمک.....
۹۳	تلمسک.....
۹۴	اوز سویو.....
۹۵	اوتلردن سوروش.....
۹۵	یوخسول لوق.....
۹۶	اریق.....

اۇن يازى

اشارە: نىچە ايل لر بوندان اۇنچە مرحوم شەھريارين فارسجا ديوانين اوخوياركن اورادا بيرينجى دفعە اولارق على عليه السلامين ديوانى ايله تانيش اولدوم و اوندان نىچە نمونە فارس ديلينه اولان منظوم ترجمەلرى گۇردوم و اوخودوم ۱۳۶۳ - دە "قوم" شەھرينە ائتديگيم سفرده اشاره اولونان ديوانين عربجه متنين آلديم و اورادان قاييداركن همين ديوانى اوخوماغا باشلاديم و اوخودوقجا اخلاقى نۇكتەلرين يادداشت ائديب سونرالار همين يادداشتلارين

اوستونده تفكر ائدركن بير تعدادين ديلمیزه ترجمه ائتديم آنجاق مستقيم حالدا عربدن توركه ترجمه نين منيم ايچون بير مقدار آغير اولدوغو ايشی چوخ يوباتدی و ۱۳۶۴ - دن باشلا دیغیم ایش نهایت ۱۳۷۹ - دا باشاچاتدی. سون ایل لر امام علی علیه السلامین دیوانی نین چاپدان چیخان فارسجا ترجمه لر ی منه یاردیم ائسه لرده ایشیمین بیر چوخ مقداری بو ترجمه لر الیمه چاتما میشدان اؤنجه یه عایدیر آنجاق هر حالدا ائتدیگیم ترجمه لر ی فارسجا ترجمه لر ایلده توتوشدور موشام قایناق گؤتوردوگوم دیوان «عبدالعزیز الکرم» یین ترتیب ائتدیگی و (قم گذر خان انتشارات کتابخانه ارومیه) چاپ ائتدیگی کتاب دیر و شعرلرین متنی و ترجمه لر بیر داها دکتر ابوالقاسم امامی نین ۱۳۷۳ - ده انتشارات اسوه طرفیندن نشر اولونان دیوان امام علی علیه السلامی ایله مقایسه لی حالدا توتوشدورولوبلار. دین علم لر ی طلبه سی احد گوهری جنابلاریندان اثری سون دفعه اوخودوقلاری و وئردیکلری نظرلرینه گؤره اؤز متتدارلیغیمی بیلدیریم.

ترجمه نین اوسلوبو: امام علی علیه السلامین دیوانی عمومیتده قطعه لر و بیر نئجه قصیده نی احتوا ائدیر منیم فایدالاندیغیم و بو دیواندان گؤتوردوگوم بالاجا قطعه لر دن یاخود قصیده لرین و اوزون قطعه لرین نئجه بئیتیندن عبارت دیر و گاهدان بیر شعرین نئجه یئریندن نمونه لر گؤتورولوب دور و بیر یئرلی ۱۲۵ عنوان دیر و هر عنواندا عموماً بیر اخلاقی نؤكته یه اشاره اولونوب دور. ترجمه یه گلدیکده ایسه کلمه کلمه یه ترجمه اولونما یاراق بیر بئیتین بوتوولوگو نظره آلینیب و ذهنیمه گلن معنایی وزن و قافیه محدودلوغون نظره آلاراق ترجمه ائتمیشم و

چوخ مفهوم و آنلامين قۇرونماغينا دقت ائتميشم و ساده ديل ايله دئسم شعردن اولان دوشونجه مى قلمه آلميشام. ترجمه لر ۱۱ هجالي هجا وزنيميزده مشوى قابلينده يازيليبلار على عليه السلامين امام حسين عليه السلام ائتديگى وصيت لرى تاميله اخلاقى مضمونلار داشيديغينا گۆره و بير قصيده ده اولموش اولسا بوتوو گلسين دئيه كتابين سونونجو عنوانى همين قصيده نين هاميسين بير يئرلى داشى بير. مجموعه ميزده گلن شعر نمونه لرى هئچ ده ديواندا اولان اخلاقى نؤكته لر ين هاميسى دگيل آنجاق اونلاردان بير نئجه نمونه سايىلا بيلر.

آيا شعرلر امامين دير؟ بو موضوعونن اوستونده چوخلو مباحثه لر كئچير. بير عده شعرلرى تاميله امامدان بيليب و اونو نهج البلاغه كيمى قيمت لنديريرلر باشقا بير عده امامين آنجاق نئجه "رجز"ينه اشاره ائدهرك باشقا شعرلرى اونونكو بيلمه بيرلر آنجاق مختلف نظرلرى بير يئره ييغديقدا آشاغيداكى نتيجه لره گليب چيخماق اولور.

۱- شعرلرين بير تعدادى شيهه سيز امامين دير و اونلارين امامدان اولدوغونا شكّ ائديلمير چون متواتر سندلرايله دؤنه - دؤنه روايت اولوبلار.

۲- شعرلرين بير تعدادى باشقا شاعرلرين دير آنجاق امام عليه السلام اؤز دانيشيقلاريندا و اؤز خطبه لرينده اونلارا استناد ائديب و اؤز سؤزلرين ثبوت ائتمگه او شعرلرى شاهد گتيريبدير.

۳- شعرلرين باشقا بير تعدادى نين سؤزلرى امامين دير آنجاق نظمه چكيلمگى و شعر فورمونا دوشمگى اؤزگه شاعرلرين واسطه سى ايله اولوبدور.

۴- بير تعداد اهل بيت شاعرلرى امام عليه السلامين مختلف موقع لرينه

زبانحال یازیبلار.

۵- امام علیه السلام عموماً دؤیوش میدانلاریندا بؤیلاما (رجز) اوخویوبدور و بو رجزلر شعر فورموندادیر.

گؤروندوگو کیمی دیواندا اولان شعرلر یوخاریداکی ۵ چئشیدین هر هانسیندان اولان حالدا علی علیه السلام ایله علاقه ده دیر و اونونلا علاقه سیز دگیل. یوخاریدا اشاره اولدوغو کیمی ترجمه لر و شرح لر ۶۴ - ونجو ایلدن ۷۹ - ونجو ایله قدر ۱۵ ایل مدّتینده مختلف ایل لرین محصولودور و احیاناً مختلف مطالبین آراسیندا اولان قلم اختلافی اونلارین مختلف ایل لرده قلمه آلیسندیقلاریندان آسیلی دیر شرح لر و ترجمه لر بیرین تکمیل ائدیر ترجمه لری یئترسیز گؤرولن مصراعلار شرح ده آرتیریلیبدیر. شرح لری اولمایان مصراعلار معنا جهتدن یئترلی تشخیص وئریلدیک لرینه گؤره دیر.

مجموعه میزین علی شیعهلری اولان آذربایجان خلقینه فایدالی اولدوغونا اومود بسله بیرم و مولا علی علیه السلامین قاپی سیندا قبول مرتبه سینه چاتدیغینی گؤزله یرک محشرگونو او حضرتدن بارات اومورام انشاءاله علی شیعہ سی اولاراق علی سایاق علی نین یولون ایزله یک و اونون دئدیک لرین اؤزوموزه یاشاییش درسی قیلاق.

اورمو - بهرام اسدی ۸۰/۲/۲۵

آلاهدان تاماه

ذنوبى ان فكرت فيها كثيرة و رمة ربى من ذنوبى اوسع
فما طمعى فى صالح قد عملته و لكنتى فى رمة الله اطمع
فان يك غفران فذاك برمة و ان تكن الاخرى فما كنت اصنع
ملىكى و معبودى و ربى و مافضى و اتلى له عيذ أقز و افضع

دوشونرسم اگر گوناھلارېما

سايدان چيخيپ اونلار دؤنوم تانرېما

تانرېمين رحمتى گوناھلارېمدان

البتده بؤيوك دور اوموم تانرېمدان

صالح عملېمدن يوخذو تاماهېم

وار آرتيق تاماهېم سندن آلاھېم!

باغيشلانماق اولسا رحمتېندن دير

اولارسا بير پايم نه كى مندن دير

منېم كيچيلديگېم پادشاهېم دير

منېم قؤرويانېم او آلاھېم دير

اونسا كيچيلمگه دوغرو گئديرم

اونسا اگيلمگه اقرار ائديرم.

ياخشى گومان

والهى انت ذو فضل و منّ و انى ذو عطايا فاعف عنى

و ظنى فيك يا ربى بجميل فمقق يا الهى مسن ظنى

تانرى تەللا بىر قەدىسى ھەيئەتە پويورويىدور: "مىنىم ئىۋابىمىدان اۆترو ايشلەين لىر اۆز عمل لىرىنە آرخاين اولمامالى دىرلار. اونلار نە قدر چاليشسالاردا اۆزلىرىن ايسنجىتسەلرە يئىنە مىنىم عىبادىتىمى اۆدەيەنمەيەچكىلر اۆز عىبادەتلىرىندە ايسە باغلاريمدا اولان نەمتلىر و قاتىمدا اولان اوجا رەتبەلەر گىرك اولان قەدرە دولماي اچاقلار بونونلا بئىلە رەھىمىمە اوموب ياخشى گومانلار ايلە مەنە آرخالانسىنلار. بئىلە ائىدىرلىرسە رەھىمىمە اونلار قۇۋۋەتلىك، اونلاردان رەھىملىك اللە اولاجاق و گوناھلار گۇز يۇماراق خىطالارى باغىشلامايىم اونلار بۇرۇيەچكى. باغىشلان و رەھىملى تانرى مەن."

اوستونلۇك يىيەسى سىنىن ايلەھى

خىطاجىل بىندەنى عفوئىلە داحى

سەنە ياخشى گومان ائىلەمىشەم مەن

گومانى گۇرچىگە چىۋىرگىلەن سەن.

بيلمه مزليك

و فى المهل قبل الموت موت لاهله

و اجسادهم قبل القبور قبور

و ان امراء لم يمتى بالعلم ميت

و ليس له متى النشور نشور

انسان حياتى نين جسمى باخيمدان باشقا جانلى لارين حياتى ايله بير چوخ
اوخشارليقلارى اولسادا معنوى باخيمدان بير چوخ اوستونلوكلىرى واردير.
انسانى حيوانلاردان فرق لئديرن اساس بير عامل علم و بيليكدير. انسانا انساني
ياشايش وئرنده ائله همين علم اولاييلر. بو اساسدا تانرى تعالانين پيغمبره وحى
ايتديگى ايلك آيت لرينده بو علمين اهميتى گؤزه چارپير (الذى علم بالقلم، علم
الانسان ما لم يعلم = قلم ايله علم اؤيره دن اودور، انسانا بيلمه ديگيني اؤيره تدى
علق ۴ و ۵) و مبارك (الرحمن) سوره سينده قورآنين تعليمى انسانين يارانشيندان
اؤنجه مطرح اولور (الرحمن، علم القرآن، خلق الانسان - او باغيشلايان، قرآن
تعليم ائتدى، انساني ياراتدى الرحمن ۱ و ۲ و ۳) دئمك انسان علم ايله انساندير
علم ايله جانلىدير علمى اولمايان انسان، انسانلىق عالمينده اولوكىمىدير و بئله
بير انسانين بدننى آنجاق انسانلىق آدينى داشيان بير قبرستاندير و انسانين
انسانلىغي بو جسده دفن اولوبدور بئله بير انسان اؤزونو علم ايله ديريلتمهسه و
اؤز روحون بو مزاردان چيخارتماسا قيامت قوپونجا اؤز جهالتينده قالاجاقدير.

بىلمەزلىك يامان بىر درد دىر بىر
 اۆلۈمۈندىن اۋنچە سنى اۆلدۈر
 قېرىدىن قاباخكى قېرى سوروشسان
 بىلمەينىن جانى اونا قېرىستان
 بىلگى دالىسىنجا ھىر كىم گىتمەسە
 بىلىك لە جانىنى كىم دىرىلتمەسە
 قىامت قوپونجا يوخودان دورماز
 اۆلمۈش جىسدىنى علمە دولدوماز.

سن يوخ سۆزون قالاجاق

عَدَّ مِنْ نَفْسِكَ الْمَيَّةَ فَصْنَهَا وَ تَوَقَّ الدُّنْيَا وَ لَا تَأْمَنْنَهَا
 اِنَّمَا مَاتَتْهَا لَتَسْتَقْبَلَ الْمَوْتَ تَوَدُّ اَدْفُلَّتْهَا لَتَفْرَجَ عَنْهَا
 سَوْفَ يَبْقَى الْمَدِيثُ بَعْدَكَ فَاَنْظُرْ اَيَّ اَمِّدُوْتَهُ تُؤْمِدُّ فَكُنْهَا

انسانىن بوتون فلاكتلىرى دونيايا اويوب اۆلۈمۈ و اۆلۈمدىن سونرانى
 اونوتماغىندىن تۆرەنير اۆلۈ امام بونو خاطرلا ياراق بىلە بويورور:
 بىر آنلىق اۆزۈنۈ دىرى دگىل اۆلۈ سان اوندان گۆرەك يئەندە دونيا مالين بونجا
 قىمت لندىرە جىكسن مى؟
 سنىن ياشايشىن اۆلۈمۈ قارشىلاماق دىر ياشايدىقجا اۆلۈمە ياخىنلاشىرسان
 گىردىگىن بوانو ايسە قالاجاق يىرى يوخ چىخارىلاجاق يىرى دىر.

بودونيادا قالان وارسادا سن يوخ سۇزون اولاجاق دير. بونونلادا گۇرسندن
سۇز سالانلار كيم لر اولاجاق وايسته سن هر سۇز سنين باره نده دانيشالار او سۇزه
اويغون رفتارين اولسون.

جانيندان حياتي ديشري چيخار
دينج اولما دينج اولماق ائويني ييخار
اؤلومه قارشى چى اولماغا گلدين
ظن ائتمه بورادا قالماغا گلدين
بونو ترك ائتمگه گليسن نگار
سندن قالان اولسا بير سۇزون اولار
آرخانجا بير چوخلو سۇز دئييله جك
هر نه سۇز ايسته سن ياشا اونون تك.

علم اهلى

الناس من جهة التمثال اكفاء	ابوهم آدم و الامم مـ
فان يكن لهم من اصلهم شرف	يفافرون به فالطين و الماء
لا فضل الا لاهل العلم انهم	على الهدى لمن استهدى ادلاء
و قيمة المرء ما قد كان يمسنه	والباهلون لاهل العلم اعداء
نقم بعلم و لانبغى به بدلا	فالناس موتى و اهل العلم امياء

انسانلارین قىلىق و قىافە و بدن لرینین قالب لری جهتیندن بیرى - بیرلری
ایله فرق لری یوخدور و هامیسی بیر بیچیمده و بیر تۆکومده یارانیبیلار. انسانلاری
بیری - بیریندن آبیرون عامل وارسا علم دیر و بیلک دیر. بیلن انسان اوبیری
انسانلاردان اوستون دور بودا یالنیز بیلدیگینه گۆره دیر یوخسا بدن عینی بدن دیر.
بیلن لر ایله بیلمه ین لر ایسه هئچ واخت بیر اولمازلار و بیر یثره قویولمازلار (هل
یستون الذین یعلمون و الذین لا یعلمون = بیلن لر ایله بیلمه ین لر بیر
اولارلارمى؟- قرآن) بیلگی سی اولمایان انسان اولو کیمی دیر و انسانلارین
جانلی سی و دیری سی آنجاق اونلارین عالیم لری دیر.

انسانلار قیلیقدا بیر - بیره دیر تایی
آدمدن - حوادان آلیبیدیلار پای
اۆز اصل - کۆکونه اۆیونسه هرکیم
تورپاق ایله سویا اۆیونسون دئی کیم
اوستونلوک واردیرسا علم اهلی نین دیر
یول ایسته ین لره یول وئره نین دیر
انسانین قیمتی احساننی ایله دیر
جاهل عداوتی علم اهلی ایله دیر
بیلگی اۆیره نمگه قالخاق آیاغا
بیلگی نی قاتما یاق آییری بویاغا

انسانلار گورورسن هاميسى اولموش

بيرجه ديرى وارسا علم اهلى اولموش.

عيبى گيزلتمك

البس افاك على عيوبه واسئّر و غطّ على ذنوبه

وامصير على ظلم السفيه و للزمان على فطوبه

و دع المواب تفضلاً و كل الظلوم الى مسييه

تانرى تعالانين صفتلريندن بيرى «ستار» دير. «ستار» عيبلىرى اورتن
دئتمك دير. تانرى تعالا بوتون بشرلرين سيرلرينه و گيزلى عالملرينه بلد اولدوغو
حالدا هئچ بير انسانين سيررين اوزه چيخارتمير. همين خاصيت انسانلاردا
اولمالى دير و بو بير انسانى سجييه ساييلير البته بورادا بير نئچه استنادا واردير
مثلاً بير حكومت باشچى سى نين ايرادلارين ياخود مثلاً بير قاضى نين رشوه
يئمگين فاش ائتمك و بو كيمى مسأله لر او قايدايا مشمول دگيل لر و بونلارى اوزه
چيخارتماق اولار و مؤمن لر آغاسى على عليه السلام بو مصراعلاريندا قارداشدان
ياخود دين قارداشيندان سؤز آچير و دانيشير و اونون عيبلرينين آچيلما ماغيني
تاپشيرير.

عيبينى اورتگيلن قارداشينين سن

اونون گوناھلارين سن گيزلتگيلن

ظولمونه دۆزگىلن عقلى دايازين

زامان بىيتىرەجك اونون نيازىن

بۇيوك اۆل هر نه يە سن وئرمە جواب

ظالمدن مظلوما چكىلر حساب.

تجربەلەر

الدھر ادبىنى و الئاس اغئالنى و القوت اقئعننى و الصبر ربانى

و امكمتنى من الايام تجربه متى نهيت الذى قد كان يئهانى

شيعەلر امامى بورادا نىچە نۇكتە يە بارماق قويوبدور:

زمانە، دۇوران، كىچىنەجك اۆزو اۆزلوگونده بۇيوك بير اۆيرەدىجى دير. ائله بورادانسا تانرى تعالا عظمتلى قورائىندا "سيروا فى الارض (روم - ۴۱) = يئر اوزونده گزىن" بويوروبدور.

آلاھىن رحمتىندن اومود اوزمك كفردور لاکن آلاھىن رحمتى الله اولاراق بوتون اومود قايسى لارى باغلانارسادا انسانا هئىچ غم يوخدور. امام عليه السلام بو اومودسوزلوقو احتياجسىزلىق آدلانديرير.

گۆزو آجلىق و حريصلىك اولمايان يىرده ائله الله اولان يىمكىلر و قىدالار انسانى قانع ائدر. لاکن هانسى صبر؟ آيدىن ديركى بو دۇزمكدن منظور ظلم و حقسىزلىك قارشى سىندا دۇزمك دگىل انسانا وئريلن روزى يە قانع اولماق گاهداندا اوروج كيمى شرعى احكامىن يىرىنە يىتيريلمەسینه اشاره اولونوبدور.

تجربہ لردن حکمت اللہ ائتمک اولار گاہدان بیر تجربہ انسان ایچون نئچه
- نئچه کتابلار اوخوماقدان اوستون دور.
امر معروف و نهی منکر شرعی گرک لردن دیر لاکن گؤرسنیر کی بیرینی کؤتو
ایش لردن اوسان دیران بیر شخص بیر مدتدن سونرا اؤز دئدیک لرین اونود اراق او
کؤتو ایشه قورشانییدیر. ایندی او ایلک اوسان دیری لان گلیب ایلک اوسان دیرانی
اوسان دیرماغی گؤرمه لی اولاییلر.

زمانه دیر منی ادب ائیله یین
اومود سوزلوق ائدر دار سفره می گن
قیدالار دویورار منی دویونجا
دؤزمک بسلر منی عؤمروم بویونجا
گونلرین اوزونو من نه غم چکیم
تجربه لر منی ائله ییر حکیم
ایش لری مده گؤرون نه یئره واردیم
اوسان دیرانی می من اوسان دیردیم.

اورە كەدە نەرت

و امرص على مفظ القلوب من الاذى

فـرـمـوعـها بـعـد التـنـافـر يصـعـب

انسانلار بىر - بىرە گرک اولورلار و ائله محض بونا گۆرەدە بىر - بىرە دایاق اولمالی و بىر - بىری ساخلامالی دیرلار. ارنلر سروری بونا دایاناراق انسانلاری بیری - بیرینی اذیت ائتمکدن و اینجیکلی سالماقدان اوسانديراراق بویورور: اذیت و آزار اورەکلری اینجیکلی سالار بئله بىر اورەکلردە ایسە نەرت تۆرەنر. او نەرتی اورە کدن سیلمک ایسە چتین بىر ایش دیر. بئله بىر موقەچاتماق ایچون اۆزونو و دیلینی و اورەگینی قۇرومالی سان.

چالیش بو دونیادا سعی ائله گیلن

هئچ وعدە بىر اورەک اینجیتمە یەسن

بىر قلبه دولدورسان اگر نەرتین

اونون قايتارماغی چتین دیر چتین.

وارا چالیشماق

الم تَرَّان الفقر يُدْرِى له الغنى و انَّ الغنى يُفْشِى عليه من الفقر

هر ائیشین بىر یوخوشو، هر یوخوشون بىر ائیشی وار دیر. گونش گون

اورتایا قدر دیرچلیشده اولساندا گون اورتادان سونرا باتماغا دوغرو
گئدیر. یاشایشین آلچاق - اوجاسی چوخدور. دونن فرمان وئرنلر بوگون جان
وئریرلر و بوگون فرمان وئرنلرین صاباحی آیدین دگیل. همین مسأله دنیا
مالینین دا آیاغین توتور بوگون یوخسول اولان صاباح وارلانا بیلر و بوگونون
وارلی سی صاباح سونگه چیخا بیلر بونونلادا وارا، دؤولته، مقاما، مولکه دایانماق
و اونلارا آرخالانماق عاگیل لی بیر انسانا یاراشماز.

وارا چالیشیرسان دون و گونونده

نه دن گورمه بیرسن گوزون اؤنونده

یوخسولون اومودو وار دؤولت لنه

وارلینین قورخوسو دؤولتدن یئنه.

دوز یولداش

هُمُومُ الرِّهَالِ فِی اَمَورِ کَثِیرَۃٍ وَ هَمِّی فِی الدُّنْیَا صَدِیقُ مَسَاعِدُ
یَکُونُ کَرِوَعُ بَیْنِ جِسمِینِ قُسمَت فَجِسمُهُما جِسمَانُ وَ الرُّوْحُ وَامِد

انسان بیر یولا گئدیرسه او یولا اویغون یولداشی اولمالی دیر ایندی بو یول
جسمی و مادی بیر یولدا اولاییلر. هر یولون یولداشی هر جهتدن او یولا اویغون
و اؤز یولداشینا یاخین اولمالی دیر. اؤلو امام بو مصراعلاردا اؤز یولونا یولداش
آختاریر و یولداشین بئله تانییدیریر کی ایکی جاندا بؤلونموش بیر روح اولسون

ياخود بىر روح اولسون ايكي بدنە. كىشىلەر دونيادا چوخ شئىلەرنى داليجا
گىتسەلر دە من بىللە بىر دوستون داليجا يام و اونو آختاريرام.

كىشىلەر دونيادا چوخ شئىلەرنى اىسترلەر
منىم سە اورە گىم دوز يولداش اىستر
جوت جانا بۇلۇنموش روحا بنزەيە
جانلارنى جوت اولايالقيز روحىيە.

ترقى سىز انسان

و لم يأت من امره ازينه	اذا المرء لم يرض ما امكنه
فتاه به التيه فاستمسنه	و اعجب بالعجب فاقتاده
سيضمك يوماً و يبكى سنه.	فدعه فقد ساء تدبيره

گۆزۈ دۇنيادىن بىر انسان نە قدر وارلا نىرسادا دۇنيامازلىغى اۇز يىرىندە دىر.
بىللە بىر شەخس ياشايش طرزى دگىشلىرى سە دە وار - دۇولتى آرتىرسادا
روحىيە سىندە ھىچ بىر دگىشلىمە گۆرونمەيە چك و اونون روحىيەسى ايلک
اولدوغو يىرىندە دايانا جاق.

بىللە بىر انسان ھرنەيى آنجاق اۇزۈنە اىستر، عالمەدە آنجاق اۇزۈن بگەنر بونا
گۆرەدە اۇزۈن ھمىشە يالقيز گۆرۈر.
امام عليە السلام بويۇرور: بىللە بىر كۆتۈ تەبىرىلى دن ال گۆتۈر.

بونلار اۆز سعادتلرین مادی بیر شئییه چاتماقدا بیللیب اونا قوۋوشماغا
جان آتارلار اونا قوۋوشارکن ده اولمازقدر سئوینرلر آنجاق آز بیر مدته
آختاردیقلا رین اوندا گۆرمه ییب یئیندن کدرلنه جکلر.

اولدوغوندان اوسته آپارماز ایشی
اۆز واریندان راضی اولمایان کیشی
اۆزون بگنمکده قورو بگلیکده
آزقین لیغی گۆرر گۆزل یئی لیکده^(۱)
اونون احوالیندان توتما یین سوراق
بیر گون گولمگینه بیر ایل آغلاماق.

حسرت

(بَ یوم بکیت منه فلما صرت فی غیره بکیت علیه)

انسان گۆزل لیک وورغونودور گۆزل لیگی سئور بونا گۆره ده انسانین روحو
گۆزل لیک آردیجا دیر آنجاق سعادت ،اوغورلولوق، خوشبخت چی لیک،
گۆزل لیک و بوتون بو کیمی صفت لر مطلق دگیل نسبی بیر شئی لردیر. بیر
وارلیغین گۆزل لیگیندن دانیشاندا اونو باشقا اونون کیمی لرایله توتوشدورمالی و

۱- آزقین لیق اوبون گۆرودده گۆزل و یا حشی گۆرسر

دئمهلى يىك بو اوندان گۈزل دىر، گۈزلر ك دىر يا داھا گۈزل دىر "ان گۈزل دىر"
دئمهلى يىك ان گۈزل آنجا ق تانرى تعالادىر.

انسان بىر گۈزل ليگه وورولار كن اوندان گۈزلەين گۈردوكده اورە گى اوندان
بوا مئىل گۈستىر بو اورە ك دۈنمەلر، ان گۈزلە چاتانادك دوام ائدر. ياشايشدادا
بئله دىر. بىر انسان ياشقاسى نىن گونونە حسرت يئىدىگى حالدا گىرى يە دۈنرسە
باشقالار ين اۋزونون گونونە حسرتلى گۈرە جك دىر بو حسرتلر ايسە تانرى
تعالانين جئنىنە قدر دواملى دىر.

شاكر اولماق و هر نعمتين شوكر و ن يئرئىنە يئىتىرمك تانرى تعالانين
بويوردوغو كىمى نعمت آرتىران دىر (لئن شكرتم لازيدنكم) آنجا ق شاكر اولماق
و نعمتلرە كفران ائتمك نعمتلرى الدن چىخاردان دىر. موجود شرايطه راضى
اولمايان بوندان يامان گونونە ده اولدوغونا اينانمالي دىر. بو گون اليندە كى نعمتە
شكر ائتمك يئرئىنە اليندە اولمايان نعمتلرە آغلايىرسان سا صاباح بوگونكو
نعمتى نين اليندن چىخماغىنا آغلاياجاقسان و اونا حسرت يئىه جكسن.

بىر چوخلو گونومدن آغلادىم سا من
باشقا گون آغلادىم من حسرتيندن.

روح

و الروح فىك و دىعة اودعتھا سز دھا بالرغم منك و تسلب
و غرور دنياك التى تسعى لها دار مقيقتها متاع يذهب

فائقه ففى بعض القناعة رامة والياس مافات فهو المطلب
 و اففض جناحك للاقارب كلهم بتدلل و اسمع لهم ان اذنبو
 و امفظ لسانك و امتدز من لفظه فالمرء يسلم باللسان و يحطب
 والسر فاکتمه و لا تنطق به فهو الاسير لديق اذ لا ينشب

بورادا آراشدیرمالی و دقت مرکزینه چئوریلمه لی بیر مسأله ایله اوزلشیریک
 فیلسوفلارین دوشونجه لرینه گؤره انسانین اؤزلوگو اونون گؤده سی دگیل روحودور
 امام حضرت لری بورادا روحون اؤزونو انسانا وئریلمیش بیر امانت آدلاندیریر
 دئمک انسان اؤز روحونو آریدا بیلر بولایادا بیلر و امام جنابلاری شعرینین
 آردیندا روحو آریتماغا بیر نچه یول گؤستریر. بونولادا انسان دئییلنده جسم
 دگیل، روح دگیل اونلاردان اوستون بیر وارلیغی و حقیقتی نظره آلمالی ییق.

سنه بیر امانت وئریلیب روحون
 سندن آلیناجاق بو دگیل اویون
 دونیا یا چالیشدین آلدانیدین دا سن
 حقیقت ظن ائتدین گئندن دیر گئندن
 آزا قانع اولوب قناعت ائله
 سنه چاتمایانا آز غم یئی، دیله
 اؤز یساخینلارینا آچ قانادینی
 گوناھینا گؤز یوم یادت آدینی

اۋل دىلىن قۇرويان سۆزدن چكىلن

كىشى آسىلى دىر اۋز سۆزلىرىندىن

سىرر اۋرتولودور اوندان دانىشما

سنىن اسىرىن دىر دانىشمايىنجا.

دانىشان

يَمُوتُ مِنْ جَاهِلَةٍ

غَرَّ بِهِ لُغْلُ

لَمْ تَخُنْ عَنْهُ مِثْلَهُ

وَ مِنْ دَنَا مِنْ مَتَفَةٍ

قَدْ غَابَ عَنْهُ الْوَلَةُ

وَ مَا بَقِيَ أَفْرَ

فِي الْقَبْرِ إِلَّا عَمَلُهُ

فَالْمَرْءُ لَا يَصْمُغُهُ

انسان اۋز آرزولارى ايله ياشاير جاھل انسانين ايسه آرزولارى تماميله مادىيات عالمينه باغلى دىر و ھميشه اۋز وار - دۋولتىنى چوخالتماق و اونلارى آرتىرماق آرزوسوندا دىر و ائله بو آرزولار ايله دونيادان كۆچور. بىر حالدا كى تورپاغا گىتىدىكى گوندن بو وار - دۋولت و بو آرزولار اونا ھىچ بىر فايدا باغىشلاما ياقاق، بئله بىر انسان ايلك گوندن اۋز آخرت يولون آيدىنلا تمايىبىدېر و ايلك گون اۋز يولونو بللى ائلمەين بىر شىخىن سون گونو و آخرتى بللى اولما ياقاق دىر. و ھر انسان اۋز مزارىندا ائتدىكلىرى عمللىرى ايله يالقيز قالماق دىر.

تۆولاركن جاهلى چوخ امل لرى اۆلدولر يئيشىدى تئز اجل لرى
 ائله كى تورپاغا گئتىدى بدننى حيله لرى اونو ائتمه دى غنى
 آخرتى اولماز بير انسانين كى اونا بلله نمه يه يولونون ايلكى
 مزاريندا گۆرون بير آن انسانى عمليندن باشقا يوخ دانيشانى.

بوگونون ايشينى صاباحا سالماق

و لا تَرْجُ فَعَلَ الْفَيْرِ يَوْمًا إِلَى غَدٍ لَعَلَّ غَدًا يَأْتِي وَ أَنْتَ فَقِيدٌ
 و يَوْمَكَ أَنْ عَانَتْهُ عَادَ نَفْعُهُ الْيَكُ وَ مَاضَى الْأَمْسِ لَيْسَ يَحْصُدُ

هر گونون اۆزونون مختلف پای لاری وار. هر گونون اۆزونون نفس لری وار
 نفس لرینین سایى وار. هر گونون اۆزونون روزى سى و هر گونون اۆزونون اۆزونه
 مخصوص بير سيرا ایش لری وار. هر گونون ایشینی او گونون اۆزونده گۆرمک
 عاقل انسانلارین ایشی دیر. هر گونون ایشینی صاباحا قويماق عاقل بير انسانا
 ياراشماز چونكى بو روزى، بو عۆمور، بوگون و بو نَفَس لر بو ايشدن خاطر ادير
 صاباحین ايسه آیری روزى سى آیری نَفَس لری اولدوغو کیمی آیری دا ایش لری
 اولاجاق دیر.

چالیش بو دونیادا غفلته اویمما

بوگونون خئیر ایشین صاباحا قویما

صباح گلر - گئدر آنجاق کی اینان
 بلکه سن صباحا قالما یا جاقسان
 اگر صباح گله قازانچ دیر سنه
 صباحین ایشینی یئتیر یئرینه
 بیرده اله گلمز یوخدو هنج چارا
 گئدن گون گئیدی ال چاتمازلارا.

اۆلوم نه دئمک دیر؟

و لو اننا اذا متنا تركنا لكان الموت راحة كل می
 و لكننا اذا متنا بعثنا و نسأل بعد ذا عن كل شی

دوینا بؤیوک بیر نردیوانین بیر پیللهسی کیمی دیر. بو نردیوانین هر
 ایکی باشی تانریا دوغرو دور دوینیانی قارانیلق گۆرن لر یا خود اونو «ایلکی و سونو
 جیر یلمیش بیر کتاب» بیلن لر دونیادا بیر چتین لیگه دوشدو کده اۆزلرین
 دینجلمک ایچون بو دونیادان چیخماق ایسته یر لر.
 اۆلو امام اۆلومو یاشاییشین سونو دگیل بیر ساحه سیندن باشقا بیر
 ساحه سینه کۆچمک بیلیر.

اۆلرکن باشینا بوراخ یلساق بیز
 اۆلوم هر آن اولار قالماقدان عزیز

يئنى ديريلىمك دير ياخود خورتداماق

قىلديغين ايشلردن توتولار سوراق.

يتيم

ليس البلية فى ايامنا عجباً بل السلامه فيها اعجب الصجب
ليس الجمال بأثواب تزيننا ان المال العقل و الادب
ليس اليتيم الذى قدمات والده ان اليتيم يتيم العلم و الادب

بشرين بو دونيايا گليب بو دونيادان گئتمهسى عادى بير مسأله دير اونداكى
هر بير يارانميش بير گون اؤله جك دير. بو اولمك هئچده غير عادى بير مسأله
دگيل آتا - آنانين وظيفهسى آنجاق اوشاغى دوغوب بو دونيايا گتيرمك دگيل اونو
بؤيا - باشا چاتديرماق دير، بير اوشاغين آتا - آناسى دونيادان گئدرکن اونلارين
اوشاقلارى قارشينداكى وظيفه لرى آيرى لارين بلکده هر اليندن گلن انسانين
بوينا دوشور و هئچ بير مسلمان گرک اونلارا اوز تورشاتماي و اونلارى آچيق
اوزله قارشيلاي و بونا گؤرده تانرى تعالا اؤز قورآيندا پيغمبره بو يورودور: يتيم
گؤرنده اونا غضب لنمه (و اما اليتيم فلا تقهر - ضحى - ۱۰) آتا - آنانين
وظيفهسى اوشاغى کمالا اوغراتماق ايسه بير آتا - آنا اؤزلى کمالدان بهره سيز
اولسالار حقيقتده بو اوشاق يتيم دير و کمالا دوغرو اوچماقدا آخساياجاق آنجاق
بير اوشاغين علمى و ادبى اولورسا آتا - آناسى اولماسادا يتيم دگيل و اؤز حقيقى
يولونو تاپاجاق دئمک علم و ادب انسانا حقيقى والدين ساييلير. علم سيز انسان

انسانلیق عالمینده دوغولماییب کیمی دیر. انسانی انسانلیق عالمینه گتیرن علم دیر
 آنجا.ق. تانری تعالا پیغمبره (الم یجدک یتیمأ فاوی و وجدک ضالاً فهدی = سنی
 یتیم تاپمادی می سنه یورد وئردی، سنی آزغین تاپمادی می سنه یول قویدو -
 ضحی ۷ و ۶) دئیهرکن بلکهده بو حقیقته اشاره قیلیبدیر. بونلار ایله بئله بیر
 آتاسیز - آناسیز اوشاغی کمالا اوغراتماق یتیمه اونلاری جهلده ساخلایب
 اونلاردان مختلف استفاده لر ائتمکله اونلارین حق لرین یئییب و بو یئمگه
 سئوینن بیر جامعه یه بلاگلسه هئچده تعجب دوغورماز ترسینه بئله بیر جامعه نین
 ساغ قالماغی تعجب دوغورار.

بلاگلسه عجب دگیل نظرده

ساغلاملیق غریب دیر بو روزگاردا

گؤزلیک بزه نمیش جمالدا دگیل

گؤزلیک ادب دیر بیرده کی عغیل

آتاسی اوئنسه یتیم دئمه یین

یتیم سن اولمازسا علمین ادبین.

اثل دب لری

غریباً فحاشاً بآدابها

مسین اذا كنت فی بلدة

فقل قبیل بالبابها

و لاتفخرن بینهن بالثهی

هر جامعه نین اؤزونه مخصوص قایدالاری، قانونلاری، دب لری و رسم -
رسوماتی اولور بو قایدا - قانونلار ائله بئله اولماییلار. هر انسان توپلومونون
عاغیل لی لاری اولوب و بو عاغیل لی لار اوتوروب اؤز اجتماعلارینا رسم -
رسومات و قایدا - قانون قویوبلار. هر جامعه نین دب لری ده او جامعه یه اوغون
اولور بونونلادا هر یئره گئندنه او جامعه نین قانونلارینا و دب لرینه محترم
باخیلمالی دیر و اونلارین آياخلانماسی او جامعه یه و او اجتماعدا یاشایان
انسانلارا و اونلارین قانون یازان عاغیل لی لارینا حؤرمتسیزلیک حساب اولور.

حسینیم! بیر یئره وارانداهرگاه

او یئرین دب سندن اولگیلن آگاه

غریب بیر شهرده اولگیلن مجبور

اورانین دبی ایله دورگیلن - اوتور

اونلاری نهی ائدیپ اونا اؤیونمه

اؤز دبین له گئدیپ اونا اؤیونمه

هر یئرین اؤزونون عاغیل لی لاری

او یئرده قویوبلار حکمت آثاری.

اوشاقلیقدا اؤیود

مَرَضٌ بَنِيكَ عَلَى الْآدَابِ فِي الصَّغَرِ كَيْ مَا تَقَرَّ بِهِمْ عَيْنَاكَ فِي الْكِبَرِ
وَ اِنَّمَا مَثَلُ الْآدَابِ تَجْمَعُهَا فِي عَنُقُوَانِ الصَّبَا كَالنَّقْشِ فِي الْمَجَرِ

هـى التـنـوـز الـتى تـنـمـو ذمـائـهـا و لا يـخـاف عـلـيـهـا هـادـث الضـيـر

اوشاغين ذهني يازى سيز بير لوح كيمي دير. اوندا هئچ نه يازيلمايبيدير
آنچاق هر نه يازيلا بيلر توتاليم بير كاغاذى، آغ بير كاغاذين اوستونده هر نه
يازماق ممكن دير آنچاق يازيلاندان سونرا اونلارى سيليب يئرلرينه باشقا بير
شى لرى يازماق چتين اولور و هر شرايطده ايلك يازى لارين آتارى پوزولمايير و
ايزلرى قالير. اوشاغين ذهني ده بونا تاي دير. اونون ذهينده بيرينجى يازيلان و
يئر آلان سؤزلر سيلينمه يرك قاليرلار ائله بونا گؤرده او بيرينجى يازى لارا نهايت
دقت اولونمالى دير.

اؤيود وئر اوغلونا خيرداليغيندا

گؤزون نوري اولسون قوجاليغيندا

گنج ليكده وئرلين ادب - اؤيودلر

داشلاردا قازيلان رسمه بنزه ير

آرادان گئتمه ين وارى دولان گز

حادثه لر اونو دگيشديرنمز.

عقل

فليس من الفيرات شئ يقاربہ

و افضل قسم الله للمرء عقله

فقد كملت افلاقه و مآربه

اذا اكمل الاممن للمرء عقله

عاقل بىر انسان تدبىرلى اولار و هر ايشه باشلامادان اونون هر يۇنون گۇتور -
قۇى ائديب صلاح - مصلحت ائدر. اولوركى بوايش اونو واراچاغى يولا
وارماقدا يوبانديرسين ائله بونا گۇره ده بىر عده عارفلردن عقلى رد ائديب عشقى
قيمت لنديريرلر. نيه كى عشق هئچ نه يى نظره آلمادان معشوقا دوغرو چكىجى بىر
قوه دير. اونلارا گۇره تانرى تعالاي ا يۇنه لمگه عقل و صلاح - مصلحت لازم دگيل
بو دوشونجه نين مقابلينده عقلى آغير قيمت لنديريب عشقه محل قويمايان
فيلسوفلار دورورلار. بونلارا تنقيدى ياناشاركن «لا افراط ولا تفريط فى الاسلام»
حديثى ايله اوزلشيريك دئمك اسلامدا چوخ ايره لى گئتمك و چوخ گئرى قالماق
هئچ بىرى اولمامالى دير.

عقل آلاه وئركى بىر نعمت دير و تانرى تعالا قرآن كريمده دۇنه - دۇنه عقلى
قيمت لنديريبدير. ساده بىر يىكوندا دئبيريك: انسانى تانرى تعالا عشقينه دوغرو
يۇنه لدن ده عقلين اوزودور يوخسا دونيادا هر نوع عشق واردير و عقل اولمايان
حالدا هر نوع عشق انسانى اوزونه چكه بيلر. مقام عشقى، شهرت عشقى، قادين
عشقى...

تانرينين انسانا ان بؤيوك پاىى

عقل دير دونيادا يوخ عقلين تاىى

خئير - بركت يوخ عقل سيز يئرده

هئچ بىر درد تايلماز چاتا بو درده

عقلین بو تۈولتسە تانرى كيمسەن

سانكى بو تۈولە دىب اونون ھەر نە يىن.

تور آتان تورو

انما الدنيا فناء	ليس للدنيا ثبوت
انما الدنيا كبيت	نسيمه العنكبوت
و لقد يكفك منها	ايها الطالب قوت
و لعمري عن قليل	كل من فيها يموت

انسانى بوتون منفى داورانىشلار سالان اونون دونياني سئومگى دىر (حب الدنيا رأس كل خطيئة = دونياني سئومك ھر خطائين باشى دىر - حديث) بونا گۈرەدە امام على عليه السلام مختلف يوللار و چۈشيتلى دئىيىم لار ايله دونياني سئومگى قيناير. او دونياني بىر ھۇرومچك توروئا اوخشا دىر ھۇرومچك تورو بىزىم گۈزۈمۈزدە چوخ دوامسىز اولسادا بۇجۈكلرى تورا سالماقدا چوخ قدرتلى دىر.

عدالت وورغونو على عليه السلام سۇزلرىننن آردىندا بويورور: "دونيا دونيادا يئمك آختاراني دويوراجاق دىر." بورادا بو دويماق گۈز دۇيماغى دگيل جسم دۇيماغى دىر. يوخسا انسان وارلانديقجا آرتيق حريص اولوب آرتيق يىغاجاق و ھر يئنى بىر دۈولت الە سالديقجا بىر آن "دۇيدوم" دئيه جك آنجاق بىر داھا آجلىغى و حريص ليگى اۈز يئرئندە قالاجاق البتدە انسان گۈزۈنو دۇيورسا آزا

قانع اولسا ائله اوز الینده کیلرده اونو دویورار.

بو دونیا دئدیگین فانی دیر فانی

بیر حالدا گؤرمزن سن بو دونیانی

دونیا بیر تور آتان تورونا اوخشار

توخویوبلار اونو چوخ تور آتانلار

سن ای بودونیا دا یئمک آختاران

دویوراجاق سنی دنیا دویونجان

آند اولاجانیم هر نه اوند اوار

قیسا بیر زاماندا فنا یا اغرار.

خجالت

والعار اهنون من رکوب العار والعار یدفل اهلہ فی النار

والعار فی رمل یریت و مارہ طایو المشا متمرق الاطمار

والعار فی هضم الضعيف و ظلمہ و اقامة الافیار بالاشرار

والعار ان تجدی علیک صنیعۃ فتکون عندک سهلة المقدار...

والعار فی رمل یمید عن العدی و علی القرابۃ کالہزیر الضاری

والعار ان تک فی الانام مقدماً و تکون فی الهیما من الفدرار

اوتانماق و عار ائیلہ مک بیر یاخشی نعمت دیر آنجاق بیر عدہ لرین بو

نعمتدن پایلاری یوخدور. یئرینه دوشرسه اودلارا یانماق بو اوتانماقدان آسان بیر
ایش دیر. انسان نه دن اوتانمالی دیر؟ علی علیه السلام بیر نئچه انسان اوتانمالی
مسأله نی بو مصراعلاردا خاطرلادیر.

خجالتدن یاخشی اوددور انسانا

خجالت انسانی ائله یر فنا

خجالت قونشوسو آج یاتانین دیر

الوان گئییب اونا فخر ساتانین دیر

خجالت ضعیفه ظلم ائده نین دیر

یاخشی نی بوراخیب پیس گوده نین دیر

خجالت اوندادیر سنه یاخشی لیق

ائده لر او سنه گله پیس قیلیق

خجالت دوشمنه دال چئویره نین

اؤز یاخینلارینا سالان شیونین

صفده ان قاباقجیل گئدن انسانین

دوشمنی گؤرنده قویوب قاچانین.

انسان ایکی دیر

الناس اثنان ذو علمٍ و مستمعٍ واع و سائرهم كاللغو و العکر

انسان ایله حیوانین اساس فرقی اونون بیلک و علمینده دیر. انسان اؤیره نیر و اؤیره ندیگی بیر شئی ایشله دیر. انسانین علمی محدود دور بیر انسان هر نه یی بیلمز. بونولدا هر شخص بیلمه دیگی بیر شئی لرین دالجا گئتمه لی و اونلاری بیلمه لی و اؤیره نمه لی دیر و انسان بیر معنایا بو دئمک دیر یعنی انسان اودورکی بيله و بیلک صاحبی اولایا خود بیلمه دیگی شئی لری اؤیره نه و اونلارین آردیجا گئده بئله اولمازا او انسانلیق مقامیندا کنار دایر.

انسان عبارت دیر ایکی نفر دن

بیر بیلک صاحبی بیرده اؤیره ن

قالان هر نه کی وار بوش - بوشونادیر

دانشدیتلاری سؤز هدر - هاوادیر

فرصت

اذا هبت رياح فاعلمها فحقى كل فافقة سکون

ولا تخفل عن الامسان فيها فما تدرى السكون متى يكون

علی علیه السلام بورادا ال لرینده فرصت اولانلارا و بخت لری ترقی ائدن لره بویورور: خئیر ایش لری، یوخسوللارا یئتیشمگی و احسان ائتمگی بوگون - صاباحا سالما یین چونکی بختینیزین یئلی نین یاتا جاق زامانیندا خبرینیز یوخدور.

بوتون بو وارليقلار دونمادن سونگون

بیر بو یئل اسمگین قدرینی دوشون

اونوتما احسانی سن بوگونونده

بیلیمیرسن یاتاجاق یئل هانسی گونه؟

ائله آرخالانماق

لصمرك ما الانسان الا بدینه فلا تترك التقوى اتكالا على النسب

فقد رفع الاسلام سلمان فارس و قد وضع الشرك الشريف ابالهب

انسان هدفسيز اولماز اولارسا انسان دگيل. دوغرو انسان حتى بیر یئر
ساده جه گزمگده چیخسا بیر نقطه نی و بیر ایشی هدف توتوب اونا دوغرو
گئتمه لی دیر یوخسا گئتدیگی و گزدیگی یئرلرده آوارا - سرگردان قالاجاق دیر.
گئیش بیر باخیشدا سوروشوروق انسانین عالمده هدفی نه دیر؟ و بو هدف
اولمازسا انسان نه ائده بیلر؟ بو سورغونون جوابیندا دئییریک عالمده انسانا هدف
و جهت و ثرن و اونو یؤنه لدن دین دیر دینسيز بیر انسان عالمده هدفسيز دیر.

دیندار قالماغین شرطلریندن بیرى عصبيت اوزو ایله ائل - طایفا و قوهوم
- اقربایا اؤیونمه مک دیر. انسانلاری قوهوم لوقلارینا گؤره دگيل تقوالارینا گؤره
سؤمک و اونلارا محبت بسله مک گرک.

پیغمبر علیه السلامین عمی سی اولان ابولهب تانری تعالا طرفیندن قیناندی

(تبت يدا ابي لهبٍ و تب = ابولهين اللى سينسين اؤزوده يوخ اولسون - لهب
- ۱) و يابانجى بير شخص اولان سلمان پيغمبر طرفيندن عزيزلندى (السلمان منا
اهل البيت = سلمان بيز اهل بيت دن دير).

انسان نه يه دگر دينى اولمازا
حيات يوللاريني ديندن آلمازا
اونوتما تقوانى اونوتما دينى
ائله آرخالانماق نه دئتمك يعنى
فارس اولان سلمانان اوجالدى اسلام
ابولهب ائلتدى شرکينه دوام.

پادشاهلار

اين الملوك و ابناء الملوك و من	قاد الميوش الا يا بس ما عملوا
ناداهم صارغ من بعد ما دفنوا	اين الاسرة و التيمان و الملل
اين الكنوز التى ارضدتهم عُدداً	اين المديد و اين البيض و الاسل
اين الرماة الم تمنع باسهمهم	لما اتتك سهام الموت تنصل

گاهدان بير مقام و بير رياست انسانى او قدر قراخلانديريركى بو انسان
اؤزگه لرينه اونون تايى انسان اولدوقلاريني تام اونودور. بئله بير انسان هر نه يى
اؤزونه ايسته يرك باشقالارينا هئج بير حقوق قايل اولماز. بو مقام ايستر بير

اۆلكەننن يا بۇيوك بىر منطقەننن يا بوتون دونياننن حاكىمىتى اولسون ياخود چوخ محدود بىر حكمرانلىق يا حتى بىر ادارهننن رياستى و اونداندا محدودراق، بىر ائوين باشچىسى اولماق. انسان نه قدر قدرتلتسه و نه قدر حۇكمو يۇرسەده گرگ اۆز انسانلىغىنى و باشقا انسانلارنن قارشىنداكى وظيفەسىنى اونوتمايا و اونلارى اۆدەمگە چاليشا و اۆزونون باشقا انسانلار كىمى تورپاغا چۆرىلەجگىنى خاطىرلايا انسان نه قدر وارلانسادا نه قدر پادشاهلىغى آرتسادا نه قدر قوشون مال، دۇولت، تاج، تخت، پالتار، قىلىنج، نىزە يىغسادا، نه قدر اۆز اطرافىنا اوخ آتان جمع ائتسەده آنجاق اۆلومون قارشىسىنى آلانمايا جاق دىر و نهايت اۆلوم اونو خىرلايا جاق (اينماكتنم يدرىكم الموت و لوكتنم فى بروج مشيده = سرت قايلاردادا اولسانىز اۆلوم سىزە توخونماق. نساء - ۸۰)

هانى پادشاهلار هانى شازدالار

هانى بهادرلار نه پيس ياپدىلار!

گۇمولندن سونرا چاغرىلدىلاردا

هانى تاج - تختىز؟ پالتارىز هاردا؟

هانى بوسدوغونوز او مال - دۇولت

هانى قىلىنج - نىزە؟ هانى او صولت؟

هانى اطرافىزدا اوخ آتانلارىز؟

اۆلومون قاباغىن نيه آلمادىز؟

محو اولموش لار

سلام على اهل القبور الدوارس كانهم لم يجلسوا فى المجالس
ولم يشربوا من بارد الماء شربة و لم يأكلوا من خير رطب و يابس
الا فبروني اين قبر ذليلكم و قبر العزيز الباذغ المتنافس

قبرستان اهلى ايله گوروش و مزار اوسته گئتمك انسانى دوشونجه يه
سالان بير حادثه دير. فرمان وئرن - فرمان وئريلن، ازن - ازيلن، دئين - دئولن،
ووران - وورولان، اييك اوسته ياتماغي بگنمه ين - ييخيليب داش اوسته ياتان و
خلاصه هر قيليق بشر فكره گليسره هاميسى مزاردا بير قيليق ياتيبلار هاميسى
اوزلرين تورپاغا قويوب تورپاقدان يورقان چكيبلر و آغير بير يوخودا ياتيبلار
امام عليه السلام مزار اوسته بو سؤزلرى بويوروبدور.

سلام اولسون سيزه اى محو اولموش لار
اى محو اولوب قييرلره دولموش لار
ائله محو اولدولار بونلار ائله بيل
مجلس لرده گزن هئچ بونلار دگيل
يا سرين سولاردان ايچمه دى بونلار
گؤزل يئمكلردن سئچمه دى بونلار
آه اى! خبر وئرين منه سيز بير آن
هارادان تانى ييم من سيزى هاردان؟

ھانسى نىز عۆمۈرون سوردو دۆلتى؟

ھانسى نىز ياشادى يا خود عزتلى؟

ذىلىن قىبرى ھانسى دىر بورد؟

عزىزىن قىبرىن آختارىم ھاردا؟

اوجا مقاملى نىن ھانسى دىر قبرى؟

يازىقلار سۆزۈنە يۈخ ايدى صبرى؟

ھر ايشىن اۆز واختى

اصبر قليلاً فبعد الصبر تيسر ۋ گل امر لہ وقت ۋ تدبیر

ۋ للمہيمن فى مالاتنا نظر ۋ فوق تقدیرنا لله تقدیر

بشرىن وجودندا اولان صفتلردن بىرى تىلىمىك دىر. بو صفتدە باشقا صفتلر كىمى اۆز يىرىندە گرک اولور. آنچاق بىر چۈخ يىرلردە انسانى سىكسكە يە و اضطرابا سالىر. بىلە بىر يىرلردە انسانا دۇزىمىك ياراشىر. ھر ايشى اۆز طىبىعى گىدىشى ايله اۆز واختىندا لازم اولان نىتىجە يە چاتاق دىر و انسانىن تىلىمىكى او ايشى قاباغا سالىماقچاق و تىز اوز و ئىرمەسىنە باغىت اولماقچاق دىر. نىتىجە كى مىوہ يىتىشمە يىنىجە آغاچدان قوپمايىر ايندى باغبان نەقدردە تىلەسە آغاچ اۆز واختىندا بار و ئىرەجىك دىر و واختىندان قاباق اوندان بار اومماق اولماز و بوايشدە تانرى نىن نظرى واردىر و بونلار بوتونلوكچە مىصلحت اوزو ايله دىر.

چتین لیكدن سونرا آسانلیق وار دۆز

هر ایشین اۆز واختی، گرک گله دوز

تانری گۆرور بیزی هر نظرينده

تئیییرلردن اوستون تئیییرلرينده.

گۆزودویوزدورماق

النفس تجزع ان تـکـون فقيره

والفقر یـیـز من غنى یطغیها

و غنى النفس هو الکفاف و ان انت

فجميع ما فى الارض لا یکفیها

انسانلار ایمان و وار - دؤولت جهتیندن دؤرد حصه یه بؤلونورلر: ۱-

یوخسول، ایمانلی ۲- یوخسول، ایمانسیز ۳- وارلی، ایمانلی ۴- وارلی، ایمانسیز.

بونلارین ان خوشبختی اوچونجو و ان بدبختی اکینجی گروه دور. اونون هم

دونیاسی هم آخرتی وار بونون نه دونیاسی وار نه آخرتی. آنجاق امام علیه السلام

بورادا بیرینجی و دؤردونجو گروه ا اشاره ائدیبدیر. یوخسول و ایمانلی اولماق،

وارلی و ایمانسیز اولماقدان داها یاخشی دیر.

وارلی لیق و یوخسول لوق دونیا مالیندا دگیل هر کسین اؤزونده و گۆزونده دیر

سىزىلدايىر نەفسىن يوخسول لوقلاردان
 بىر شىئىدىن خەبرى يوخدو بى گومان
 بىورنوو يىئىل لەدن دۆولتىدىن سارى
 يوز قات گۆزلر كىدىر يوخسول لوق وارى
 گۆزو دويوز دورماق بۆيوك دۆولت دىر
 وارا قانەق اولماق اۆزو نەعمەت دىر
 دونيا سىنىن اولسا يىئەندە آجسان
 اگىر گۆزلرىنى دويورماي سان.

اخلاق گۆزل ليگى

ان المكارم افلاق مطهرة	فالدين اولها و العقل ثايتها
والعلم ثالها و العلم رابعها	و الجهد خامسها و الفضل سادسها
و البر سابعها و الصبر ثامنها	و الشكر تاسعها و اللين باقياها
و النفس تعلم ائى لا اصادقها	و لست ارشد الا مين اعصياها

على (ع) حضرت لرى شرعده چوخ تاپشيريلىمىش «اخلاق گۆزل ليگىن =
 مكارم اخلاق» يىغجام بىر حالدا آچىقلايىر:
 دىن: دىنە اينانماق اونون بويوردوقلارىنا عمل ائتمك.
 عقل: ايش لرى عقله ساليب عاغىل سىز ايش لردن و بوش هوس لردن اوزاق
 گزمك.

علم: بیلک دالینجا گئدیب علم اؤیره نمک و جهالتدن اوزاخلاشماق.
حلم: دؤزوملو اولماق، اؤزونو ساخلاشدیرماق، قابی یئکه اولماق، تئز داشماق.

جود: الی آچیق اولماق، پخیل لیکن اوزاق اولماق واریندان اؤزگه لری فایدالاندیرماق.

فضل: فضیلت لی اولماق، اوستون لوک، آرتیق لیک (اسگیک لیگین قارشیندا) اؤزونو عادی انسانلاردا اولان یاخشی لیکلاردان یوخاریا چکمک.
بِر: یاخشی لیک، واریندان باغیشلاماق، اطاعت قیلماق، دوزگون لوک.
صبر: دؤزوم، اؤزوندن آشاغی لارین سؤزلرینه دؤزمک (شهر الصبر = اوروجلوق آیی).

شکر: تانریدان وئردیگی نعمت لره متتدار اولماق، هابئله بیزه یاخشی لیک ائدن انسانلاردان متتدارلیغیمیزی بیلدیرمک.

لین: یوموشاق لیک، اؤزوندن ضعیف لر ایله قاتی (خشن) اولماق.
و نهایتده نفسه اویماق و اونا اینانماق اخلاق گؤزل لیگینین قاباریق علامت لری دیر.

اخلاق گؤزل لیگین ایسته یین سه وار
دئنه بیلسین اونو هر آریانلار
اؤنجه دینین اولا سونرادا عقلین
علمده، حلمده اولاسان درین

آچىق سۈرەن اولام ھىم ۋىلىتىن
 ھىر ايشىدە ياخشىلىق اولام نىيتىن
 دۇزوملو اولامان شاكىر اولامان
 يىوموشاقلىقا سىن شاكىر اولامان
 گىلمە يەسەن ھىچ واخىت نەفسايىلە يولا
 گىلسەن اونلا يولا سونون نە اولام؟
 نەفسايىلە اولامان، اوستونلوگون يوخ
 اونونلا اولامان اوستونلوگون چوخ.

شوكور

من جاور النعمة بالشكر لم	يَجْسِرُ عَلَى النِّعْمَةِ مَخْطَاها
لو شكروا النعمة زادتهم	مَقَالَةٌ لِلَّهِ قَدْ قَالَهَا
(لئن شكركم لازيذنكم)	لَكِنَّمَا كَفَرَهُمْ غَالَهَا
و الكفر بالنعمة يدعو الى	زوالها و الشكر ابقى لها

انسان اونون حاقىندا فايдали بىر ايش گۇرن باشقا بىر انسانا اۇز مەنتدارليغىن
 بىلدىرىر. اونا "ال لرین آغرىماسين" دئىير. ايندى گليب يارادانين قارشى سيندا
 ھىمىن سادە بىر تشكرو اونوتسا دئىمك كفرە اوغرايىبدير ھىمىن سادە بىر شوکور
 انسانين نعمتىنى آرتىراجاق آنجاق اونو اونوتماق كفردن باشقا انسانين ايندەكى
 نعمتلىرىدە محو ائدە بىيلر.

اڭدرسه نعمته هر کیم شوکورلر
جسارت می اڭدر؟ اونو قهر اڭدر؟
شوکور اڭدن لرین نعمتی آرتار
آلاهین بیله بیر کلامی دا وار
(شوکر ائتسه ز آرتیررام نعمتینیزی)
آنجاق کفر ائله مک ایتیرر ایزی
نعمتین کفرانی اونو محو اڭدر
نعمت لری ساخلار آنجاق شوکورلر.

جاهلدن اوزا خلاش

و لاتصحب افا الجهل	و ایای و ایاه
فکم من جاهل ایدی	مکیماً مین آفاه
یقاس المرء بالمرء	اذا ما هو ما شاه
و للشئ من الشئ	مقائیس و اشباه
و للقلب علی القلب	دلیل مین یلقاه

هر قوش اؤز جنسی ایله اوچور و هر حیوان اؤز تایی ایله دولانیر انسانلارا
گلدیکده عالیم، عالیم ایله، جاهل، جاهل ایله دوست اولور. عالیم ایله جاهلین
صحبتی و دوستلوغو اولایلمز اولورسا عالیمه ایراددیر و ائشیکدن باخان اونون

عالىملىگىنە شېھەيلى ياناشاجاق دىر. نىجە كى او عاليم اوزونه گولن بىر دەلىنى
گۆردۈكە گئدىر و اۆزونو درمان ائتمك فكرينه دوشور و بئله عنوان ائدىر كى او
دەلى منده اۆز رفتارينا اويغون بىر شئى گۆرۈبدور يوخسا گولمزدى منه.

جاھل لہ اوتورما اونلا دانیشما
اۆزونو سن قۇرو اونلا قونوشما
نہ چوخ عالیم لری بىر جاھل آغا
اۆز جہالتی ایلہ سالیب آیاغا
بىر آدام ھر کیم لہ یئرسە قوشا
حسابدا چكىلر اونونلا داشا
ھر شئى اۆز تایی ایلہ توتوشدورولار
اونلا بنزە ديلر اونلا تاي اولار
بىر اورەك بىرىنى ایستەسە ھرگاھ
اونلا بىر علت وار اۆلگيلن آگاھ.

مخلوقا اگىلمە

لا تفضعن على طمع	فان ذك وهن منك فى الدين
و استرزق اله مما فى فرائنه	فانما الامر بين الكاف والنون
ان الذى انت ترموه و تأمله	من البرية مسكين ابن مسكين
ما امسن الدين و الدنيا اذا اجتماع	لا بارك اله فى دنيا بلادين

عالیمہ، بیلجی، ۱۰، معلمہ و بیر سؤزلہ معنوی مقاملارا مالک اولانلار
حورمت بسلہ مک، گؤزل ایشلردن بیر دیر. آنجاق بونلاری بوکوب بیر یانا
قویماق ایله وارلیا، اخلاقی و معنوی گرگین لیگی اول - اولانجاق وارینا گؤره
حورمت قویماق اؤزو بیر اخلاقی گرگین لیک و سقوط نشانه سی دیر.

روزی و ثرن و بوتون مخلوقات دویوران و هر نه یی بیر «کن» دئمک ایله
یوخدان وار ائله یین یالینیز تانری دیر اوندان باشقاسینا بئل باغلاماق و
باشقاسیندان پای اومماق نه دئمک دیر؟ انسانی نجات و ثرن اولسادا دنیا
مالیندان پای و ثرمک و دین حکم لرین باشقالارینا چاتدیرماق اولاجاق دیر دنیا
مالینا ایسه دقت ائدیلسه اونون تورپاق اولدوغو یعنی تورپاقدان چیخماسی
یاخود تورپاقدان عملہ گلمه سی آیدینلاشیر. دئمہ لی انسان اؤزو تورپاقدان
اولاراق تورپاقدان سارای سالدیریب تورپاغی اؤز تایننا (هم نوعونا) پای و ثرمگه
قیزیرقانیر.

وار - دؤولت انسانی دیندن و معنویتدن اوزاخلاشدیرماق شرطی ایله
یاخشی دیر آنجاق دینسیز بیر دؤولتین خئیر - برکتی یوخدور.

اگیلمه مخلوقا تاماهین ایچون

دینه توہین دیر بو، سن بونو دوشون

رزقی ایستہ حقین خزینہ سیندن

کاف ونون اورتاسین گؤزلہ گیلن سن

کیمدن پای اومارسان کیمدیر نیتین

یوخسول اوغلو یوخسول آشیمی چتین

چاتان اولسا یقین سیزین امدادا

الی آچیق‌لیق‌دیر بو دار دونیادا

بیر یئرده گؤزل‌دیر دین ایله دنیا

دین اولمایان یئرده برکت می اولا؟

شیرین یاشایش

میوه ملوه المیا

اذا ما شئت ان تمیا

و لا تمزص علی الدنيا

فلا تمسد و لا تبقل

یاشایشین آجی‌لیغی و شیرین‌لیگی هر شخصین اؤزونه باغلی‌دیر هر کس

اؤزو اؤز یاشایشین آجی یاخود شیرین ائده بیلر.

امام علیه‌السلام یاشایشی شیرین ائتمگه اوچ عامل گؤستریر: گنجیک‌لی

اولماق، پخیل‌لیک ائتمه‌مک، و دنیا یا حریص اولماق.

گنجیک‌لی بیر شخص باشقالارینین خوش‌گونون گؤرمکدن آجیار. بیز ایسه

هرگه دنیا یا باخاق بیزدن داها خوش یاشایانلاری گؤره‌جگیک و اونلارین

سایلاری آز دگیل ائله بونا گؤره‌ده گنجیک‌لی بیر انسان هنج زامان شن یاشایانماز.

پخیل بیر انسان وارلی‌دیر آنجاق وار - دؤولتین یالنیز اؤزونه حصر ائدیپ

کیمسه‌نی فایدا لاندیرماق ایسته‌میر بئله بیر انسان اونا اوزادیلان احتیاج ال‌لرین

گئری قایتاریر و گئجه - گوندوز اونا اوزادیلجاقلالر و اوندان یاردیم
ایسته یه جک شخص لرین فکریندن دینج اولما بیلیمیر.

حریرصلیک یاخود دونیابازلیق انسان ایچون بیر آفت دیر انسانین واری
آرتدیقجا دونیابازلیغی دا آرتار بئله بیر انسانلار دونیانین بوتون خزینه لرینه مالک
اولسالاردا یئنه دویماق بیلمز لر ائله بو آجلیق دا اونلاری شیرین یاشاییشان
محروم ائدر.

شیرین بیر یاشاییش دیلرسن اگر دادیندا اولمایا نه بال نه شکر
گل گنجیکلی اولما پخیللیک ائتمه دونیانین وارینا جانی اینجیتمه.

خوش گونون دوستلاری

و ربِّ اِیْ وَفَیْتْ لَهْ بِمَقْ و لکن لا یدوم له وفاء
افلاء اذا استغنی عنهم و اعداء اذا نزل البلاء

صداقتلی بیر دوست قورو بیر چؤلده اینجی کیمی دیر. دوستلاریمیزین
چوخو دوستلوغا گؤره دگیل اؤز تاماھلارینا گؤره بیزه یانا شیرلار و بیزدن قوپوب
اونلارا یاپیشاجاق بیر شئی اولانا قدر بیزیم له دوست اولورلار آنجاق ایشیمیز
اگیلن زامان و اونلارا احتیاجیمیز اولان گون بیزه دشمن برابری دیر اونلار.

چوخلو قارداشلار وار اونلار ایله سن
وفادارلیق ائدیپ وفا گؤزلرسن

آتاكى اونلاردا تاپىلماز وفا
 اونلارلىن وفاسى گۇسترمز صفا
 سىنە دوست اولارلار وارلى گونونده
 اونلارا نىيازىن دوشىمەين گونده
 ھاچان كى بىر بلا توشلانسى سىنە
 دۇنە جىكلر اونلار غنى دوشىمەن.

معاشا چالیشیق

و ما طلب المعيشة بالتمنى و لكن الق دَلْوَك فِى الدَّلَاءِ
 تَمْنَى بِمَلئِهَا يَوْمًا و يَوْمًا تَمْنَى بِمَمَاءٍ و قَلِيلِ مَاءٍ

آرزو و دىلك انسانىن وجودوندا يارانمىش بىر صفت دىر. انسان بو
 صفت ايله گۇىلرە اوچا بىلىر. محال بىر ايشلرە چاتا بىلىر آنچاق هر آرزونون بىر
 حدى وار و آرزو گرک عقل قبول ائلمەين جىزىقدان ائشىگە چىخماسىن و بو
 جىزىغىن ايچىندە كى آرزو چاتماغادا چالیشىق گرک دىر يوخسا تىك آرزولاماق
 ايله ھىچ نە اللە ائدىلمز ھلە چالیشىق اولور سادا انسان تامامىلە او آرزو چاتا بىلر
 ياخود چاتماقدا آخساي بىلر.

آرزولاماق ايله گىلمز معاشىن
 دولچانى قويويا سالىب توت باشىن

بیر گون گۆره جکسن اونو دوپ - دولو
بیر گون آز سو اودا پالچیق لی اولو.

نَفْس

النفس تبكى على الدنيا و قد علمت
ان السلامة فيها تركى ما فيها
لا دار للمرء بعد الموت يستكنها
الا التى كان قبل الموت بانيتها
فان بناها بغير طاب مستكنها
وان بناها بشرُّ فاب ثاويها
ايمن الملوک التى كانت مسلطة
مضى سقاها بكاس الموت ساقياها
اموالنا لذوى الميراث نجمعها
و دورنا لفراب الدهر نينها
کم من مدائن فى الافاق قد بنيت
امست فرابا و دان الموت اهليها
لكل نفس و ان كانت على و جل
من المنية آمان يقويها
فالمرء يبسطها و الدهر يقبضها
و النفس ينشرها و الموت يطويها

اسلام احكامى اوزره انسان اوچ نەفسە مالک دیر:
 اماره نفسی، لؤامه نفسی و مطمئنہ نفسی، اماره نفسی انسانی پیس لیکلره و
 کؤتولوکلره یۆنهلدن و اونو شهوتلره سوق ائدن شیطانى بیر نفس دیر.
 لؤامه نفسی انسانی پیس لیکلردن و کؤتولوکلردن اوساندىران و
 شهوتلردن اوزاق گزديرن و اماره نفسین قارشیندا دایانان بیر نفس دیر.
 مطمئنہ نفس اؤز آلاهینا قووشموش و او ایکی نفسدن خلاص اولموش،
 آرخابین لیق و گووهنج مقامینا ارمیش بیر نفس دیر.

مولا علی علیه السلامین بو مصراعلاریندا بیرینجی و ایکینجی نفسین
 دئیشمه لریندن سؤز گئدير. دئمک اماره نفس دونیا یا خاطر آغلاییر آنجاق اونون
 قاتیندا اولان لؤامه نفس یاخشى بیلیرکی ساغلاملیق بو دونیانین ترکین
 قیلماقدادیر. سونکو مصراعلاردا مختلف سؤزلر ایله لؤامه نفسی قوتلندیریر.

سنین نفسین بیلیر اؤزو دوشونور
 بیله - بیله آغلیر دونیادان اؤتور
 بونو یاخشى بیلیر کی بو دونیادا
 ساغلاملیق دونیانین ترکین قیلمادا
 اؤلندن سونرا بیرائوی یوخدوکی
 اؤلوموندن اؤنجه تیکمزسه ائوی

ائوین یاخشی تیکسه خوشدور اوتراغی
 یامان تیکر ایسه اوددان یاتاغی
 هاردا منم دئییه گوجلو سلطانلار
 اولومون جامینا سون ال آتالار
 ییغیلان وار - دؤولت ورثه نین دیر
 درین دوشون قوجا هاردا سنین دیر؟
 تیکمیشیک ائومیزی گورون نه یئرده؟
 اوچموش سارایلاردا خرابه لرده
 نه چوخ مدایدن لر آباد اولدولار
 آخشام اولمامیشدان بر باد اولدولار!
 تمام ییخیلیدیلار اولوم توزوندان
 ایسندی تورپاق اولوب اونلارا زندان
 اولوم دئییلنده هامی لاردا وار
 اوله سی دی دیر بوتون اوزون آرزولار
 دونیانی توتماغا باغلا بیر بیلین
 اویانندان روزگار باغلا بیر الین
 نفس آرزو ائله بیر یاشاسین اوزون
 بیردن اولوم اونا قوندورور توزون.

يالانچى قارداشلىقلار

يا ايها المرء بافواه	هَذَا زَمَانٌ لَيْسَ أَفْوَاهُهُ
لَهُمْ لِسَانٌ وَوَجْهَانٌ	أَفْوَاهُهُ كُلُّهُمْ ظَالِمٌ
دَاءُ يَوَارِيهِ بَكْتَمَانٌ	يَلْقَاكَ بِالْبِشْرِ وَفِي قَلْبِهِ
رَمَاكَ بِالْأَوْرِ وَالْبَهْتَانِ	مَتَى إِذَا مَا غَبَتْ عَنْ عَيْنِهِ
بِالْوَدِّ لَا يَصْدَقُكَ أَثْنَانٌ	هَذَا زَمَانٌ هَكَذَا أَهْلُهُ
دَهْرِي لَا تَأْنِسْ بِانْسَانٍ	يَا أَيُّهَا الْمَرْءُ فَكُنْ مُفْرَدًا

انسانلاردا و جامعهلرده نئچه نوع خصلتلر واردير آنجاق بونلارى عموميتده ايكي حصه يه آييرماق اولور. بير پارا خاصيتلر زامانلا دگيشيلير و هر بير دؤورده اؤزونه مخصوص بير قايدالار كسب ائدير. هر زامانين ايشلهنن قانونلارى، مخصوص پالتارلارى و اؤزل مراسملرى بو نوعدن ساييلير. آنجاق ايكينجى حصه زامانلا دگيشمه ين خاصيتلردير. بونلار بشرين يئر اوزونده ايلك ياشادىغيندان سون انسان حياتينا قدر ثابت و دگيشيلمز قايدالاردير. انسانين اخلاقى سجيهلرى بو گروها داخل دير.

بير شخص بيرينجى گروه خصلتلردن دانيشاندا اونون سؤزلرى زامانلا ايتيب باتا بيلير و آنجاق او زامانا عايد اولار. سونكو عاليملر او سؤزلرى تدقيق ائدركن بير تاريخى آراشديرمايا ال وورارلار لکن ايكينجى گروه خاصيتلردن دانيشان بير شخص ايلك گوندن سون گونه قدر تمام بشريتى اؤزونه مخاطب ائديدير. اونون سؤزلرى ايسه هميشه طراوتلى اولاجاق دير بيز على

عليه السلامين بو مصراعلارين اوخوياندا بئله بير روحيه داشى ييريقي.

اينديكى قارداشلار بير - بيره ظالم

ايكى اوز، ايكى ديل، هانسي دير سالم

اوزده سنله گؤزل خوش - بئش ائيله ير

اوره گيىنده سئنه يامان سؤيله ير

اونون گؤزلريندن سن ايتن كيمي

بهتانا باشلايار شر ياخار كيشي

بو بير زمانه دير بئله دير اهلى

ايكى نفر اولماز بير اولسون ديلي

بئله بير زاماندا گئت يالقيز ياشا

تكليكه عؤمرونو سن يئتير باشا.

دونييا نئجه باخمالي ييق؟

كل ما هؤنّت الا سيهون

هؤن الامر تحش فى رامة

هاب من يطلب شيئاً لا يكون

تطلب الرامة فى دارالصنا

ارن لر سرورى دونيادا نئجه ياشاماغي دونييا نئجه باخماقدا بيلير. دونياني

اؤزونه چتين دگيل آسان توتاسان، دونييا پيس گومان ايله دگيل ياخشى

گومان ايله باخاسان، اونو دوشمن دگيل دوست، اوغورسوز دگيل اوغورلو،

اودومسوز دگىل اودوملو بىله سن ياشايشين دىنچ اولاجاق. يوخسا دونياني
اؤزونه عذاب ائوى بىليب بو باخيش ايله اوندا دىنچلىك و راحتلىك آراياسان
باش توتماز بير ايشين آردينا دوشوبسن.

ايشيني آسان توت آسوده ياشا
آسان توتدوغون ايش گنده جك باشا
اينجىكلر ائوينده دىنچ آختاراسان
گؤره جكسن اونو اولونمازلاردان.

چوخلوقدا يوخلوق

ما اكثر الناس لا بل ما اقلهم و الله يعلم انى لم اقل فندا
انى لا فتخ عيني من افتمها على كثير و لكن لا اري امدا

دونىادا بشرين ساىي چوخدور و گونو - گوندن چوخالير هله بير چوخلو
انسانلاردا مختلف نسللر بويو عالمه گليب گئديبلر. بو چوخلوقا باخاندا
اونلارين هاميسى بير قىليقدا گؤرسنيرلر آنجاق اونلارين ايچينده "انسان" اولان و
"انسانلىق" مقامينا چاتانلارين ساىي آزدير. انسانليغين مختلف مرحلهلري
وار. بورادا او يونانلى قوجانين دا سؤزو يادا دوشوركى گونون گون اورتا واختى
اليه فانار آليب و سوروشانلارا دئيرميشكى "انسان آختاريرام".

انسانلار نه چوخدور نه آزدير "انسان"

هدر دانیشمیرام بیلیر یارادان

گؤز آچیب چوخلوغا باخاندا هرگاه

اوردا یوخلوق ایله اولورام روجاه.

سؤمه ین

من لم یردک فله لمراده لائمزنن لهره و بهاده

محبت ایکی یانلی و ایکی یؤنلو بیر شئی دیر. بیر باشلی محبت اولایلمز. "اوره کدن اوره گه یول وار" مثلی ده همین حقیقتی گؤستریر انسان بیرینی سؤیرسه سؤز یوخ کی مقابل طرف ده اونو سؤیر. ایندی بیر شخیص سؤمه دیگی حالدا بو شخصین اونا محبت بسله مگی یئرسیز دیر و هئج بیر نتیجه باغیشلاما یا جاق دیر.

سنی سؤمه ینی ترک ائله گئتسین

اؤزو سئون ایله رفاقت ائتسین

اونون گئتمگینه سن غمگین اولما

الفیتین قیرماغی وئجینه آلما.

آيريلان دونيا

ارى الدنيا ستؤذن بانطلاق مشمرة على قدم وساق
فلا الدنيا باقية لى ولا مى على الدنيا بباق

عالم حركتدن يارانيركن اؤزو حركت يارادير. حركتسيز عالمين معناسى يوخدور آنجاق هر حركتين ده بير باشلانيشى و بير سونو واردير دونيادا هر بير شئى فانىدير دونيا اؤزوده فانىدير و بو حركتين ايچينده ايسه خيردا حركتلر اولور. بير ماشين اوزاق بير سفره گئنديكده اؤز حركتين باشلايير و مقصده سونا چاتديرير آنجاق بو ماشينين ايچينده كىلرين ده مقصده چاتاناك مختلف حركتلرى اولور. بونلارين حركتلرى ماشينين حركتينده تاثيرسيزدير بونلار دفعه لر اؤز يئرلرين بيرى - بيرى ايله دگيشه بيلرلر و مقصده چاتاناكىمى مختلف عمل لرى و نقش لرى اولاييلر. دونيا ياشايشى دا بونا بنزه بير دونيا اؤز حركتينده و اؤز گئديشينده دير آنجاق دونيا مقاملارى بو ماشينين سندنلرينه اوخشاير هر كس بير مدت بونلاردا اوتوراندا سونرا قالخاجاق دير و يئرلىنى اؤزگه لرينه وئره جكدير بو مقاملار بير شخصين عؤمرو بويو ياخود عؤمرونون بير آز حصه سينده اولاييلر آنجاق هر حالدا بورا قالاجاق يئرى دگيل.

باخاندا گورورم آچيق آشكارا

آيرىلىق بانينى بانلايير دونيا

نه دونيا كيمسه يه وئره جك يئرى

نه كيمسه دونيادا قالاچاق ديري.

داغيلماق يئرى

تمرز من الدنيا فان فناءها ممل فناء لا ممل بقاء

فصفوها هها ممزومة بكدره ه (امتها مقرونة بحناء

وارليقلار مختلف اولور و مختلف باخيملاردان بؤلونور بير باخيمدان اوچ
نوع وارليغا اينانماق اولار:

- ايلكى و سونو محدود اولان وارليقلار. دونيا و دونياداكي حادثه لركيمي.
بئله وارليقلارى محدود سته لر ايله آييرماق و گؤسترماك اولار.

- ايلكى بللى سونو بللى اولمايان وارليقلار. انسان روحو كيمي. انسان
يارانيركن اونا روح وئريلير نئجه ايلدن سونرا انسان جسمدن اولور تورپاغا
چئوريلير لاكلن روحو قالير و هاچانا كيمي قالماغي بيزه بللى دگيل.

- ايلكى و سونو بللى اولمايان و هميشه ليك دايانان وارليق. بو وارليق يالنيز
تانرى تعالاي اعايددير و اوندان باشقاسينا ياراشماز تانرى تعالانين هاچاندان
اولدوغو و هاچانا كيمي اولاجاغي بيزيم ذهنيميزه سيغمايان بير مطلب دير.

دونيا ياشايشى بيرينجى وارليقلاردان دير. دونياميز بير زامان يارانيب بير
زامان آرادان گنده جك دير. انسان ايكي مقام آراسيندا دير بيرى اسفل السافلين
(اسگيك لردن اسگيك) اوبيري احسن التقويم (ان گؤزل بير موقع). بو ان

اسگیک بیر مقامدان او ان اوستون بیر موقعه چاتماق ایچون بو دونیادا انسان مختلف سیناقلارا چکیلیر نتیجه ده بو دنیا انسانا قالاجاق یئری اولمادیغینا گۆره انسانین بورادا دینج لیک و راحت لیک آختارماغی یئرسیز دیر (لقد خلقنا الانسان فی کبد = بیز انسانی اینجیک لر ایچینده یاراتدیق - بلد ۴)
 بو عالمین شادلیقلاری، کاس لیکلار، سۆینج لری غم لره، اولوملاری اولوم لره بولانیبدیر. انسانین حقیقی یاشایشی باشقا بیر عالمده دیر.

اؤزونو دونیادان چکگیلن گئری
 داغیلق یئری دیر نه قالماق یئری
 بسولانلیق دیر اونون دورولوقلاری
 عذابدا دیر اوندان کیم دینج آختاری.

نَفْسُ لَر

مَیَاتْکِ اَنفَاسِ تَحَدُ فَاکَلَمَا

مَضَى نَفْسٌ مِّنْهَا اِنْتَقَصَتْ بِهِ جِزَا

و یَمِیْکِ مَا یَفْنِیکِ فِی کُلِّ مَالَةٍ

و یَمْدُوکِ مَا یَرِیدُ بَکِ الْهَیْزَا

فَتَصْبِغُ فِی نَفْسٍ وَ تَمْسُ بِغَیْرِهَا

وَ مَا لَکَ مِنْ عَقْلِ تُحِیْسُ بِهِ رُزَا

زمان حرکتدن یارانیر اونونلا گئدیر. حرکت ایکی یۆنلودور. بیز مبدأدن اوزاخلاشدیقجا مقصدہ یاخینلاشیریق عین حالدا مقصدہ یاخینلاشدیقجا مبدأدن اوزاخلاشیریق اونلارین ایکسی بیر معنادیر آنجاق ایکی باشقا باخیمدان. هر نه بین بیر کمالی وار کمالا چاتاندان سونرا زوالی باشلانا. آی اون دؤرد گئجه لیگه دوغرو گئتدیکجه ظاهرده کمالا چاتیرسادا باطنده اؤز زوالینا دوغرو حرکتده دیر. بیزیم آلدیغیمیز نفس لرده بئله دیر. بیز نفس آلماساق یاشاماریق آنجاق هر بیر نفسده بیر آدیم ایره لی گئده رک بیر نفس عؤمروموزه آرتیر او طرفدن ایسه بیر نفس اولومه یاخینلاشیریق و بو نفس لر بیز یاتساقدا دورساقدا چالیشساقدا اؤز سایلارینی سایاجاقلار. عاقل انسان اودور کی هر بیر نفسیندن نهایت فایدانی آلسین.

سایسان یاشایشین نئچه نفس دیر

هر نفس آلدیقجا آزالیر بیر - بیر

نفس لر دیر سنه یاشایش وئرن

عین حالدا سنی یوخلوغا سورن

نفس لرین گئدیر یاتسان دورساندا

هئچ دوشونورسن می هئچ دؤیورساندا؟

اوج خاصیت

إذا مال المرء لم یحفظ ثلاثاً فبعضه و لو بکف من (ماد

وَفَاءٌ لِلصَّدِيقِ وَ بَذْلٌ مَالٍ وَ كِتْمَانُ السَّرَائِرِ فِي الْفَوَادِ

ارن لر آغاسی علی حضرت لری کیشی لیگه و دئمک انسانلیغا اوچ خاصیت
تانیتدیریر. هر کیمده بو اوچ خاصیت اولماسا او انسانلیقدان اوزاق دیر و بیر
اوووج کول اوندان باهالی دیر. ۱- دوستا وفالی اولماق ۲- وار - دؤولتی
باغیشلاماق ۳- سیررلی اوره کده ساخلاماق. بو اوچ خاصیت تانیتدیریلیر کی
البتده اونلارین هر بیرینده گئیش سؤز میدانی وار.

کیشی ساخلامازسا اوچ خاصیتی

بیر اوووج کوله سات اودور قیمتی

انسان اودور اول دوستا وفالی

آرتیق باغیشلایا دؤولتی - مالی

بیرده کی اسراری ساخلاماق بیله

کؤنلونده کی سیرری وئرمه یه دیله.

دوشمین دوستو

صَدِيقٌ عَدُوٌّ دَاخِلٌ فِي عِدَاوَتِي وَ اَنْتَ لِمَنْ وَدَّ الصَّدِيقُ وَدُوْدُ

فَلَا تَقْرِبْنِي وَ اَنْتَ صَدِيقُهُ فَانَ الَّذِي بَيْنَ الْقُلُوبِ بَحِيْدٌ

انسان مرکب بیر موجوددور و انسانین وجودوندا مختلف خوی لار و

خاصیت لار وار گاهدان بو خاصیت لار بیرى - بیرى ایله قارشى - قارشىا دورورلار و متضاد موقعینده اولورلار. بو خاصیت لردن محبت و کینه یاخود "دوستلوق و دوشمن لیک" دیر.

انسان سئودیکى بیر شئییه محبت باغلايیر و اونولا دوستلوق ائدير سئومه دیکى بیر شئییه گلدیکده اونا کینه باغلايیر و اونولا دوشمن لیک ائدير انسانين بیر اوره گى وار و بیر زاماندا بیر شئییه ایکی جور یانا شایلمز یعنی بیر انسان واحد بیر موجودا هم دوست و هم دوشمن اولاییلمز بونا گوره ده علی علیه السلام بو مصراعلاریندا اؤز دوشمنینه دوست اولانین دوستلوغونا اینانمیر و اونا دوشمن کیمی یانا شیر.

دوشمنیمین دوستو دوشمن دیر منه

محبت بسلرم دوستون سئونه

اونون دوستوسان سا مندن اوزاخلاش

منیم دوستلوغوما ائله مه تلاش

بیر نئچه اوره گه یاخین اولان کس

اؤزو اوزاقدادییر دوستلوغو هوس.

قناعت

كفّتك القناعة شبعاً و رّيا

إذا اظمأتك أكف الإمال

و هامة همته فى الثريا

فكن رجلاً رجله فى الثرى

ابىيًّا لِّلنَّائِلِ ذِي ثَرَّةٍ تراہ لما فی یدیه ابدا
فانَّ اِراقۃ ماء المیوۃ دون اِراقۃ ماء الممیا

الیندە کینە راضی اولماق انسانى بیر چوخ آلقاق لیقلاردان قورتارار و نجات وئرر. الیندە کینە راضی اولان انسان گوی لرەدە اگیلمە یە جک دیر آنجاق الیندە کینە راضی اولمايان و آرتیق تاماه اولان. هر آلقاق بیر وارلی نین قاباغیندا اگیله بیلر بئله بیر انسانین اوزونون سویو آسانلیق ایله تئوکولر و بیر انسانا اؤلک و حیاتی نین بایداسی جالانماق اوزونون سویو تئوکولمکدن آرتیق شرفلی دیر.

سن ای الی آچیق! آج اولدوغون گون
توخلوق ایله بورون قناعت کورکون
اؤلگیلن بیر کیشى آیاغی یئردە
نیتلری گزیر اوجا گویلردە
ثروتین قیسقانان وارلیا آنجاق
یاخین دوشمه، گئتمه، اولماو یونجاق
اوزونون سویونو تئوکمکدن اوسان
یاشاییشدان کئچمک اوندان دیر آسان.

تانری نین قضا سی

ای ممرأ تدعى و تحلف ما تهوى و اسداً میاعاً تظلم الأهر ما تروى

و اشراف قوم ماينالون قوتهم و قوماً ثاماً تأكل المنّ و السلوى
قضاء لفلّاق الملائق سابق و ليس على رد القضا امد يقوى
و من عرف الدهر المؤون و صرفه تصبّر للبلوى و لم يظهر الشكوى

انسان اجتماعسى نين پاى - بۇلوشلرى لياقتلر اوزو ايله اولمور بيردن
گۇرورسن آلچاق بير انسانا هر شئى مهيادير همين حالدا لايق بير انسان
سيخينتيدا ياشاير او هر شئين مهيا اولماغى اونا لياقت گتيرمز و بو سيخينتى لار
بونون لياقتين ايتيرمز بونونلادا دۇزموك گركدير و لايق انسانلار هميشه دۇزوبلر و
شكايتلرين اوزه چيخارتمايبلار. لايقلرين ازيلمهسى و لياقتسيزلرين
يوكسلمهسى تانرى تعالانين بلاسين نازل ائده بيلر.

اولاغى گۇرورم سئيران ائله بير
ايسته ديگى اوتدان اوتلاقدا يئير
آسلانى گۇرورم كى آج - سوسوزدور
زمانه بير سويو اونا داديزمير
ائل شرفلىلرى تاپماير يئمك
آلچاق انسانلارا وار اتك - اتك
تانرى "قضا" سينا بوردا وار جواز
اونور د ائتمگى كيমে باجارماز

خاين زمانەنى تانىدى ھەركىم
اونون اولايىلارین سانادى ھەركىم
صبر ائتدى بلایە سۆزە گىرمەدى
اۆز شىكايىتىنى اوزە وئىرمەدى.

خوف ورجا

الا صامب الذنب لائِقَظَنُ فان الله رَؤُوفٌ رَؤُوفٌ
ولا ترملن بلا عِدَةٍ فان الطريق مخوفٌ مخوفٌ

انسان خوف ايله رجا آراسىندا اولمالى دىر. يعنى بىر طرفدن گىرك اۆز
عمل لرىندىن قورخا و اونلارین عاقبتىندىن چكىنە دىگىر طرفدن تانرى تعالانىن
رحمىتىنە اومود بىلەيە و ھىمىشە تانرىدان باغىش اوما.

اى گوناھ صاحىبى اومودون اوزمە
عين حالدا راحت ايشىنى دوزمە
مهربان دىر تانرى، تانرى مهربان
قورخودان دىر لاکىن بو يول قورخودان.

شخصيت

من لم يكن عنصره طيباً لم يفرح الطيب من فيه

اصل الفتی یخفی و لکنہ من فعلہ یُعرف ما فیہ

هر كوزه دن اؤز سویو سوزر و هر انسان اؤز عمل لری ایله اؤز ذاتین ائشیگه
چیخاردار. ذاتی دوز انساندان دوزگون عمل لر و ذاتی اگری بشردن پوزغون
عمل لر اوزه چیخار. بیر شخص بیر مدت اؤز ذاتین گیزلده بیلر و اؤز حقیقی
شخصیتین گیزلینده ساخلایا بیلر آنجاق هر حالدا و موقعیتی دوشدوکنده اونون
ذاتی عیان اولاجاق دیر.

بیرینین ذاتیندا اولماسا خوشلوق

اوزه چیخار اوندان دایم ناخوشلوق

بیر انسانین ذاتی گیزلینده دیرسه

شخصیتی جانین ایچینده دیرسه

ائتدیگی عمل لر تانیدار اونو

ائشیگه چیخاردار اونون ذاتینی.

سکوت

بغیر تقوی الله من ادب

ادبُت نفسی فما وجدت لها

افضل من صمتها على الكتب

فی کل مالاتها و ان قصرت

مزمها ذواللال فی الكتب

و غیبة الناس ان غیبتهم

س فان السکوت من ذهب

ان کان من فضة کلامک یانف

دانشماق انسانین الینده و اونا مخصوص اولان بیر وسیله و بیر نعمت دیر
هر وسیله دن استفاده ائدیلرک بیر چوخ سهولره و خطالارا یول وئریلدیگی کیمی
دانشماق نعمتینده نه قدر آرتیق استفاده ائدیلسه انسانین سهولری آرتیق
اولاجاق و دیل گوناھلاری آرتاجاق دیر ائله بونا گؤرده بؤیوک لر آز دانشبیلار و
آز دانشماغی تاپشیریلار و ایچیمیزده بیر مثلده اولوبدورکی: "چوخ بیلن آز
دانشار" یاخود "چوخ دانشماق گوموشدن اولسا آز دانشماق قیزیلدان دیر". امام
علی نین بو مصراعلاریندا همین حقیقتی گؤروروک.

نفسی ادب ائتدیم قییمادیم اونا

تقوادان غیری بیر رنگه بویانا

قیسادا اولورسا اونا هر حالدا

دینمه مک یاراشیر دردده ملالدا

اؤزگه نین دالیندا ائتمه یه غیبت

بو سؤزه قورآندا گلیبدیر آیت

دانشماق هر زامان اولسا گوموشدن

دانشماق یقین قیزیل دیر بیلسن.

حیات یولداشی

محبیب ایس بحمدی محیب و ما لساواه فی قلبی نصیب

مبیب غاب عن عینی و جسمی و عن قلبی مبیبی لایخب

انسان ایله بیر عؤمور یاشاییش سورن بیر انسان اونون یاشاییشین
یاریمی حساب اولور بئله بیر انسان اونون یاشاییشین آلچاق - اوجاسیندا، آز
- چوخوندا، ائیش - یوخوشوندا، انسانین کناریندا اولور و اونا همد و مونس
اولور. ایندی بو انسانین عالمدن گئتمه سی اونون حیات یولداشین بیر چوخ
یئرلرده یالقیز قویاچاق دیر. مؤمن لر سلطانی علی علیہ السلام اؤز حیات یولداشی
فاطمه زهرا خانیمین مزاری اوستونده بو سؤزلری دئییدیر.

حبییم گئدییدیر یوخدور حبیبیم

یوخدور اوره گیمده اونسوز نصیبیم

گؤزومدن گئدیسه نصیبیم منیم

گئتمز اوره گیمدن حبیبیم منیم.

دؤزوم

هی مالان شدۀ و فناء و سجالان نحمۀ و بلاء

والفتی الماذق الادیب اذا ما فانه الدهر لم یفنه عزاء

ان الکت مليمۀ بی فائی فی المليمات صفة صماء

عالم بالباء علماً بان لی س یدوم النعیم و یلاواء

ياشايش، ياخشىلىقلار و يامانلىقلار ايله دولور و انسان اونلار ايله
ياشامالى دير. ار انسان اودوركى چتين ليكلرده اوسانمايا و داغ كيمي دايانا بئله
اولورسا آياغى بودرمه يه جكدير. و اوز ايشينده نائليت الله ائده جكدير.

حياتدا قارشيب خوشلوق تورشلوغا

بيريونده نعمت وار بيريونده بلا

ار كيشى اودوركى زمانه اونا

خيانتده ائتسه گلهمه يه جانا

چتين ليك اوز وئرسه مگر سينارام؟

قارشيندا داغ كيمي من دايانارام

بلانى تانيرام بيليرم آنجاق

نه نعمت نه عذاب دايانمايا جاق.

دونيانى بوشاماق

واطلبن زوها سواها

طلّق الدنيا ثلاثاً

لا تبالى من اتياها

انها زوجة سوء

منه ولّتة قفاها

و اذا نالت منها

دونيا، وار، دؤولت، ثروت، مولك، مال، هئج بيرى انسان ايچون

قالما یا جاق. الینده کی دؤولت بوگون سنین دیر صاباح بیر باشقاسی نین، الینده کی
مقام دونن آیری سینینکی ایدی بوگون سنین دیر و صاباح بیر اؤزگه سینین
اولاجاق دیر دونیا یا محبت بسله یین لر هامیسی اونو باکره بیر قیز کیمی دوشونوبلر
و بئله خیال ائدیبلر کی بو قادین یالینیز اونلارا اره گئمک نیتینده دیر بیر حالدا کی
بو قاری چوخلارین ناکام قویوب و چوخلارین دا قویاجاق دیر. البتده بورادا
دونیانین محبتی منظوردور یوخسا معاشا و راحت چی لیگه چالیشیق انسانا
گرک دیر.

دونیاننی اوج طلاق ائله ییب بوشا
اوزونو سن چئویر باشقا یولداشا
اونون قادین لیغی سنه یامان دیر
اؤزگه سینه گئدر اؤزون اینان دیر
هر کیمدن کامینی آلسا او قاری
اونو بوشلار گزر باشقا ایلقاری.

یالتاق

و اذا الصدیق رأیتہ متملقاً	فهو العدو و مقه یُتَمَنَّبُ
لا فیر فی وءامری متملقی	ملو اللسان و قلبه یتلَّهَبُ
یلقات یملف ائنه بک واثقُ	و اذا توارى عنک فهو الصقر
یعطیک من طرف اللسان ملاهه	و یروغ منک کما یروغ الثعلب

انسانىن منفى داورانىشلار يندان بىرى يالتاق لىق دىر. يالتاق انسان يالانچى دىر، ايكى اوزلودور. بوگونون گودور. الينده كى ايشين گودور بوگون بىر مقام صاحىنى سۆزده عرشه يوكسلدن بىر يالتاق صاباح اونو تانىمايا بىلر و صاباح بونو آياخلايب يئنى مقام چىخان بىر شىخى عرش لره قووزايا جاق دىر.

گۆردونسه دوستونون يالتاق ليغىنى

دوشمن دىر او دوشون اوزاق ليغىنى

گۆرسنده دىلى نين شيرىنى چوخدور

بونو دوشون اونون هئچ خئىرى يوخدور

گۆروشه آند ايچر سنى قووزايا

دالدا عىقرب دىر باخاجاق قيا

دىليندن شيرىن ليك تۆكولر سنه

اۆزو بىر تولكودور دۇنر دوشمنه.

اكين - بيچين

اذا انت لم تزرع و ابصرت ماصداً ندمت على التفریط فى زمن البذر

و ما ان ليوم البعث زاد سوى التقى تزدنّه متى القيامة و المشر

اكينى اكنده سن چاليشماسان بيچينى بيچنده اولارسان پشمان

قيامت گونوده باخ بونا تاي دير عمل گوندرمزن احوالين زاي دير.

ايكى قات جهل

اذا كنت لاتدرى و لم تك سائلاً عن العلم من يدري جهلت و لم تدّر

بیر سؤزو - مطلبی بيلمهين حالدا

گئديب بيليني بولمايان حالدا

ايكى قات جهله سن قالاجاقسان

جهالت بحرينه سن دالاجاقسان.

روزی

اغن عن المفلوق بالفالق و اغن عن الكاذب بالصادق

و استرزق الاممن من فضله فليس غير الله من رازق

من ظن ان الرزق في كفا فليس بالاممن بالوائق

او ظن ان الناس يغفونه زلت به النعلان من فالق

عالم لری یارادان تانری هر یارانمیشا بیر روزی تقدیر ائدیبدیر و هر یارانمیشین روزی سی آلاهیندان دیر بو ایسه روزی نی حقدن ایسته مه لی و اومونو اوندان اوممالی دیر بشر. یوخسا باشقاسی نه روزی وئره بیلر نه ده هئچ روزی وئرمک اونون الینده دیر. باشقاسیندان روزی اومان حقیقندن اوزاخلاشیبدیر و

تانرىا كفران ائديدير.

مخلوقدان خاليقه اوز چئويسنه

يالانچيدان يۈنهل دوغرو دئيهنه

روزي نى ايسته يين او رحماندان تك

تانريدان باشقاسى وئره نمز چۆره ك

كيم گومان ائيله سه روزى اوندادير

حاقا كافر اولوب او كفرانداير

يا ياددادير اونون وارلاناچاغى

حقدن سويرو شويدور اونون باشماغى.

بيلمه ديگيندن صحبت

الصبر من درك الادراك ادراك و اليمت عن سر ذات السر اشراك

و فى سرائر همات الورى همم عن دركها عجزت من و املاى

بللى دگيل سونو بيلينمير ايلكى

آلاهدان دانيشماق ساده دگيل كى

اونون عظمتى قارشيندا هرگاه

عاجز اولوب دورسان دگيلسن گمراه

بو عاجزليک اۆزو حقى بولماق دير

هدايت يولونو اونندان آلماق دير

شرک دیر ذاتیندان سۆز و سؤیله مک
اونون اسرارینی بیان ائیله مک
بؤیوک همتلری وار عاقل لرین
سۆز و دوشونرلر چوخ درین - درین
ائله بیر سۆزلری ائدرلر عیان
اجنه - ملک لر عاجز دیر اونندان.

هانسی یاخشی دیر؟

فان تکن الدنيا تُعَذُّ نَفْسَهُ فان ثواب الله اعلى و انبل
و ان تکن الارزاق قسماً مقدراً فقله مرض المرء فى الكسب اجمل
و ان تکن الاموال للترک جمعها فما بال متروک به المرء یفعل
و ان تکن الابدان للموت أنشئت فقتل امرئ بالسيف فى الله افضل

دونيأ مالى نه قدر اولسادا باها
ثوابینی آختار اوز توت آلاها
روزی دن سنه بیر پای وئریلیسه
قناعت گؤزل دیر اگیلمه حرصه
"وار" اگر دونیادا قویوب گتمک دیر
بیر بئله پخیل لیک نه یه ائتمک دیر؟

اۆلمگە يارانىب جان ياراناندا

اۆلسون قىلىنچايله آلاھ يولوندا.

تانرى نىن احوالى

كَيْفِيَّةُ الْمَرْءِ لَيْسَ الْمَرْءُ يَدْرِكُهَا فَكَيْفَ كَيْفِيَّةِ الْمُبَارِ فِي الْقَدَمِ

هُوَ الَّذِي اَنْشَأَ الْاَشْيَاءَ مَبْدَعًا فَكَيْفَ يَدْرِكُهُ مَسْتَعِدَّةٌ النَّسَمِ

كاغاذ اوستە چكىلن بىر رسم رىسامىن احوالين بىلمەدىگى كىمى انساندا اۆز
خالىقى نىن احوالين دوشونمىز و اونو درك ائىدەنمىز ائىلە بونا گۆرەدە مەزھى
ايناملاردا تانرى نىن احواليندا دوشونمگە و اونون بارەسىندە فىكىرلشمگە منفى
ياناشىلىيدىر.

انسان اۆز تايى نىن بىلنمىر حالين

درک ائىدەنمىر اونو بىلنمىر احوالين

تانرى سىنن حالين ھارادان بىلسىن؟

اىلکگون احوالين ھارادان بىلسىن؟

بوخدان وار ائىلەين اودور ھەر شئى

بو سوندان يارانان بىلمىز ھىچ نەبى.

تانرى محكمه سى

و لا زال المسئى هو الظلوم	اما والله ان الظلم شؤم
و عند الله يجمع الفصوم	الى الدين يوم الدين تمضى
غداً عند المليك من العشوم	سأعلم فى المساب اذالتقينا
من الدنيا و تنقطع الهموم	ستنقطع اللذاة عن اناس
لامر ما تمركت النجوم	لامر ما تمرقت الليالى

حقسىزلىك و حقى آياخلاماق جوابسىز دگىل مظلوملار بو ايشه جواب
وئرمه سهرده تانرى تعالانين عدالت محكمه سينده بونلاردان حساب
چكىله جكدىر و تانرى تعالانين حسابىندا گئجه ايله گوندوز و دئمك عالم لرين
حركتى عدالت ايله دىر بو عدالتلى كايناتدا عدالت سىزلىگين و ستمين يئرى
بوخدور.

آند اولسون آلاها يامان دىر ظلوم
پيسلىگه قورشانان ظالم دىر ظالم
حاقا گنده جكسن محشر گونونده
بوتون چاققىشمالار حقين اؤنونده
كىمين ظالملىگى آيدىن اولاجاق
حقين اؤز يانىندا حساب اولاجاق

دونىا لذتلىرى كسىلەجك گون

هر اىستەدىكلرى اولاجاق اويون

«گئجهلر» اؤزونە وظيفە سازلار

بىر ايشدن خاطرا گزىر اولدوزلار.

ظولمون اكينى

لا تظلمن اذا ما كنت مقتدراً فالظلم مرتعه يفضى الى الندم

تنام عينك و المظلوم منتبه يدعو عليك و عين الله لم تنم

عدالت وورغونو على عليه السلام انسانلارى ظلمدن و ستمدن اوساندىرىر و
ياتان ظالمين آرديجا اوياق بىر مظلومون اولدوغون خاطرلادارق بو ظالمى اؤز
ايشى نين عاقبتىندن چكىندىرىر بو مظلومدا حركت و تىرىنىش اولماسادا آنجاق
تانرى تعالا كىمى بىر اوياق اونلارى گورور و ياتمايىبىدىر.

ظولمه مئىل ائلهمه سنده كن قدرت

ظولمون اكىنىنىدن بىتر ندامت

سنىن گوزون ياتار مظلوملار "سايق"

سنة عصيان ائدر آلاهدىر آيىق.

اوج شئي گيزله دين

عليكم بالثلاثة فاتموها شجاعتكم و علمكم و مال

فان الناس اعداء لهذا و لا يرضيهم الا الزوال

اوج شئي گيزله دين، آچماين هرگز

بیر "شجاعت" بیر "وار" بیرده "علمينز"

انسانلار دوشمن دير باخ بو اوچونه

دينج اولماز چيخماسا اونون هئچينه.

فايداسيز بشر

ما فيك خير و لا مئير يُعَدَّلُه قضيت منك لباناتي و اوطاري

فان بقيتُ فلا ترمي لمكرمة و ان هلكت فمذموماً الى النار

سندن گورمه ييبدير خئير بير انسان

هئج بير آج انساني ديوورماييسان

من نئجه ايشيمي تاپشيريم سنه

نئجه قايداجاق او ايشيم منه

ياساشان گورونمز سنده بير كرم

اؤلسن اودلاردا وار سنه بير ورم.

دوست

كل فليل لي هالقه لا ترك الله له واضمه

ما اشبه الليلة بالبارحة

فكلهم اروع من ثعلب

چتين ليكده - دارليقدا، برکده - بوشدا انسانی ترک ائتمهين دوغرو بير
دوست و دوزگون بير يولداش انسان ايچون بۇيوک بير نعمت دير آنجاق بئله بير
شخصين تاپماغي ائله ده آسان بير ايش دگيل. دونن سنین له خوش اولوب باشدان
- جاندان کئچن يولداشلارين يوگون سنه خاين چيخيرلار و بوگونکو دوستلارين
صباح اونلارا تاي اولاييلرلر و بوايش دؤنه - دؤنه تکرار اولاييلر.

هر کيم ايله کي من ائتديم رفاقت
آلاه اونو ائتسين گولوشه حسرت
هاميسي بير - بيردن تولکو چيخديلار
بوگونوم نه قدر دوننه اوخشار!

آرزولار

سل الايام عن امم تقصت	ستمبرک المعالم و الرسوم
تروم الفلدي دار المنيا	فکم قدرام مثلك ماتروم
تنام و لم تنم عنک المنيا	تنبه المنية يا نؤوم
لهوت عن الفناء و انت تفنى	فما شئ من الدنيا يدوم
تموت غداً و انت قرير عين	من الفضلات في لمح تموم

آرزو انسانا حرکت وئرن و اونو ياشاييشا باغلایان بیر عامل دیر البتده هر
آرزونوندا بیر سرحدی گرکدیر و هئچ واخت سونگونو و آخرتی اونوتماق
اولماز یوخسا آخرتی اونودارق عالمده همیشه لیک ياشايیش دوشونمک محال
بیر آرزودور و اولونماز بیر عمل دیر.

سوروشون گونلردن سیز کئچنلری
کئچن امتلردن آیین خبری
سیزه خبر وئرسین نشانهلردن
رسم - رسوماتدان دوغرو خبردن
آرزولار ائوینده آرزولاییرسان
کی اولمز قالاسان بوردا جاودان
بونو آرزولادی سنین تایلارین
آلدیلار عؤموردن آنجاق پایلارین
یؤخلاییرسان اؤزون آرزولارین یوخ
ای یؤخلایان! اولما اولومه سویوق
ایونجاق بیلیرسن فانی اولماغی
دونیادا هئچ نه یین یوخدو قالماغی
بیر گؤز قیریمینا اولرسن صاباح
دریا - دریا قالار آرزولارین آه.

نفسى سىندىرماق

الغنى فى النفوس و الفقر فيها ان تجزت فقل ما يجزيها
 علل النفس بالقنوع و الا طابت منك فوق ما يكفيها
 ليس فيها مضي و لا فى الذئ لم يأت من لذة لمسستملها
 انما انت طول عمرى ما عم رت بالساعة التى انت فيها

انسان جسم جهتندن تئز دۇيار تئزده آجىخار آنجاق روح باخيمىندان
 اونون دۇيماغى و آجىخماغى باشقا بير يول ايله دير انسانين گۇزوو آج اولسا
 عالم لرده يىغىلسا اونو دويورناماز آنجاق قناعت ايله و الينده كينه قانع اولماق ايله
 گۇزوو دويوزدورماق ممكن دير. هم يئمك - ايچمك بابتيندن هم وار - دؤولت
 جهتیندن همده عؤموردن.

توخلوق نفسده دير آجلىق دا اوندا
 ايستگى خىردالار او خىردالاندا
 نفسى قناعتله سىندىرين يوخسا
 ايستهير چوخ شئى سيزدهده يوخسا
 بير شئى ايستهيركى كئچميش لرده يوخ
 گلن لرده اوندان هئچ اولمازالار توخ
 نه گلن گون نهده كئچميش ده كى دير
 سنين عؤمرون آنجاق الينده كى دير.

ایشین دوگونو

إذا عقد القضاء عليك امرا فليس يَمُلُّهُ الا القضاء
فما لك قد اقامت بدار ذل وارض الله واسعه فضاء
تبلغ باليسير فكل شيء من الدنيا يكون له انتهاء

گاهدان انسانین ایشی ائله دولاشیق دوشورکی اونون آچیلماغینا اینانیلمیر.
اگر بو دولاشیق لیق قصادان - قدردن اولسا اونو قضا - قدردن باشقاسی دا
آچانما یا جاق دیر آنجاق قضا - قدر بللی و یازیلی بیر شئی دگیل و هر شئی قضا
- قدره نسبت و ثریب ذلتده یاشاماق انسانا یاراشماز بشرین بیر موقعیتده و بیر
شرایطده ایشی دوز گلمه بیرسه تانری نین دونیاسی بؤیوک دور دئییه باشقا بیر یثره
کۆچمگی گرک اولور هر حالدا انسان چتین لیکن اوزاخلاشاراق ان آسان بیر
یولو و موقعی توتمالی دیر.

سرنوشت بیر ایشه سالارسا دوگون
هم اوندان باشقاسی آچانماز دوشون
یاراشماز ذلتله قامتین بوکوک
آلاهین دونیاسی بؤیوک دور بؤیوک
چالیش ایش لرینی دؤندر آسانا
دونیا دا هر نه وار چاتاجاق سونا.

تورک ائل لری آخرو زاماندا

وایة مهدي يقوم و يعدل	بنی اذا ما جاشت التری فانتظر
و یویع منهم من یلذ و یهزل	و ذل ملوک الارض من آل هاشم
و لا عنده جد و لا هو یعقل	صبی من الصبیان لا رأی عنده
و بالمق یأتیکم و بالمق یممل	فتم یقوم القائم المق منکم
فلا تفلوه یا بنی و عجلوا	سمی نبی الله نفسی فداؤه

اوغولوم! تورک ائل لری اوینایان زامان

داغلاردا - داشلاردا قاینایان زامان

مهدی ولایتی قورولاجاق دیر

عدالت یئر اوزون لاپ آلاجاق دیر

هاشمی نسلین پادشاهلاری

هر زامان خوار اولدو چیخدی آهلاری

اویناغان لذت جیل بیر انسانلارا

هر زامان اولوندو بیعت اونلارا

اوشاق تکین دورار عاغیلسیز باخار

چالیشماز آلیشماز عقل ائوین ییخار

اوندادیرکی قیام ائیلهین قالخار

دیلینده حق سؤزو سؤیلهین قالخار

دوزلوگو دوغرولدار دوز ايشله ير او
 ديلده حق كلامين دوغرو دئيه ر او
 قوربان اولدوغومون آدين ايسته سن
 پيغمبرين آدين تکرار ائتگيلن
 اونو بوشلاماين ترک ائله مە يين
 اونا دوغرو گئدين اونا ديله يين.

دايانماق

اصبر على تعب الادلاج و الشَّهر	و بالارواح على المافات و البُكر
لا تضمرنَّ و لا يصمرك مطلبها	فالتمج يتلف من العجز و الضَّجَر
الى وحدت و فى الايام تجرئة	الصبر عاقبة مُمودة الاثر
و قل من مد فى امر يطالبه	فاستصعب الصبر الا فاز بالظفر

انسان بير يولو قارشينا توتورسا اؤز يولوندا دايانمالى و اؤز ايناميندا محکم
 اولمالى دير بئله اولورسا نائلیت الدهه ائده جکدير بئله اولمايیرسا یاری یولدا
 آخساييب گئديشدن داياناجاق دير.

گـئـجـه یـوـخـوـسـوز لـوق – اذیت لره
 طاقت گتیر دوشون سن حاجت لره

سیزیلدا ما برک اوّل عاجر اولما هئج
 اؤز ایسته دیگیندن اوزاق قالما هئج
 سیزیلتی ایله عجزین اورتاسیندا بیل
 ظفرین ایسته رک اولارسان ذلیل
 گون لردن آلمیشام بو تجربه نی
 دایانماق ائله یر انسانی غنی
 ایسته دیکلرینه چالیشانلاردان
 ظفر چالما یانی آز گوردوم اینان.

زامان دان گیلئی

و مال الزمان مضی من غیر	تعیب زماناً مضی
و ان النهار علینا یکر	اری اللیل یجری کعهدی به
و لم تنکسف شمسنا والقمر	ولم یمبس القطر عنا السماء
ظلمت الزمان فذمّ البشر	فقل للذی ذمّ صرف الزمان

یئر کوره سینین و باشقا کوره لرین دولانماقلاریندان زامان یارانیر نتیجه ده
 زامان و زمانه اؤزلوک لرینده مستقل بیر وارلیق دگیل لر و اؤزلری بو کوره لرین
 حرکت لرینه باغلی دیرلار و اؤز وارلیقلارین اونلاردان آیلرلار نتیجه ده زمانه نی
 دانلماق معناسیز بیر ایش دیر زمانه نین یئرینه او زاماندا یاشایان انسانلاری
 دانلماق گرک دیر.

زامانی دانلایر گوردوم کیشی لر

اوندا هانسی فرقی کیشی لر گورر؟

گنجه گلیر گندیر اولدوغو کیمی

گوندوز قرارینا دولدوغو کیمی

گوی اؤز یاغیشینی کسمه ییب بیزدن

توتولماییب گونش آی یئرینده کن

دؤورو آنلایانا دئیین اؤتری

زامانی دانلاما، دانلا بشری.

وار آخترماق

و کم ساعٍ لیئدی لم یَنَلْهُ و آفر ما سعی لِمَقِّ الثَّراءِ

و ساعٍ یجمع الاموال مِمَعاً لیوَرُها اَعادیه شَقَاءِ

و ما سَتَّان ذو فُجِرٍ بِصِیْرٍ و آفر ما هَلْ لیسَا سِواءِ

و من یستعذب المدثان یوماً یکن ذاك العتاب له عِناءِ

و یزری بالفتی الاعدام متى متى یُصِیْبِ المقال یُقَل اساءِ

انسانین چالیشیقلا رینین بار وئرمه سی نین بیر سیرا علت لری انسانین
اؤزونده اولورسا قالان علت لری ائشیکده دیر و شرایطه باغلی دیر. توتالیم وار -
دؤولتی. بیر شخص نه قدر چالیشیرسا کارلی بیر واراله سالانمیر بیر باشقاسی
گورورسن اؤز - اؤزونه وارلاندى و بو شرایطدن آسیلی دیر بیرى ده دؤولتی ییغیر
آنجا ق دوشمن لرینه قسمت اولور بوتون بونلارلا یاناشی علم و بیلک فنا بیلمه یین

بىر وارلىق دىر و بىلن ايله بىلمەين ھىچ واخت بىر اولمازلار. زمانەنى قىناماق
يئرسىز بىر ايش دىر.

بىر چوخ چالیشانلار چاتمادى وارا
باشقا چالیشمايان دۇندو مالدارا
بىر چوخ چالیشانلار يىغدى دۇولتى
دوشمەنلىرى اونىدان آلدى لذتى
بىلنلە بىلمەين بىر اولمايىب ھىچ
اونلار بىر - بىردن فرقىن ائلە، سىچ
ھەركىم زمانەنى قىناسا ھەرگاھ
اۋزونو اينجىدىب او اولسون آگاھ
يوخسوللوق يوخلۇغا سالار آدمى
دوز سۇزونون اولار اگىرى مقامى.

قارداش

افسوس الذى ان اَبْرَصْتَكَ مُلِمَةً من الدهر لم يبرح لها الدهر واجما
و ليس افسوس بالذى ان تَشَبَّهْتَ عليك امور ظلت يلماك لائما

قارداش بىر زامان سنى
روزگار ائىلەسە غصە يئەنى

همیشه اوسنین قئیدینه قالا

چیخیش یولو گزه وئره دال - دالا

ایشلر چتین لیگه یئتیشن زامان

دوشون هر کیم اولاسنی دانلایان

یقین بیل او سنین قارداشین دگیل

قارداشین دگیل او بونو یقین بیل.

باخیش لار

اقول لصینی امبسی اللمظات و لاتنظری یاعین بالسرقات

فکم نظرة قادت الی القلب شهوة فاصبع منها القلب فی مسرات

گؤزومه دئییرم سؤزون دوزونو

اوغرون باخیشلاردان ساخلا اؤزونو

باخیش وار اوره کده اویادار هوس

سحره چیخینجا پئشمان دیر عبث.

نادان لیغا احتیاج

لئن كنت ممثاماً الى العلم اننى الى المهل فى بعض الاماين اموج

ولى فرسٌ للعلم بالعلم ملجمٌ ولى فرسٌ للجهل بالجهل مسرَج

فمن شاء تقویمى فانى مَقْوَمٌ و من شاء تعویمى فانى معوج

و بالجهل لا ارضى و لا هو شيمتى و لكننى ارضى به من اموج
فان قال بعض الناس فيه سامة فقد صدقوا و الذل بالمر اسمج
الا بئس ضاق الفضاء باهله و امكن ما بين الاسنة مفرج

سنين احتياجين علمه اولاندا
منيم نادان ليغا وار بير زاماندا
منيم بير آتيم وار علمه جيلوولو
باشقا بير آتيم وار جهلده توولو
كيم منى دوز ايستر دوزم اونولا
كيم اگري ايستره اگري يم اونلا
نادان ليغا راضى دگيلم اصلا
آنجا ق يئرى گلسه ايستم اولا
سيرتيق دئيه نلر وار منه بو ائلده
دوغرودور، آلچاق ليق اولماسين الده
گاهدان بير زمانه ائله تنگيشير
آدام گــئـدـيـشـيـنـده اورا يـئـتـيـشـير
كى اوخ آراسيندان كئچمگى انسان
اؤز ياشايشيندان دوشونور آسان.

جانلى اۇلۇر

ليس من مات فاستراح بميت إنما الميِّت ميِّتُ الامياء

عالمده حركتى اولمايان بير وارليغا اۇلو دئييلر بو حيوانلاردا دوزگون دور
آنچاق انسانا گلدیکده اونا اينانماق شيهه لی اولور چونکی انسانين مادی و معنوی
حرکت لری واردیر انسانين جسم طرفیندن حرکتی حیوانلار ایله توتوشدورولا
بیلر آنچاق اونون اساس حرکت لری معنوی حرکت لردیر انسانين معنا عالمينده
حرکتی اولمايان حالدا جسمده جانلی دا اولسا اۇلو کیمی دیر آنچاق معنا عالمينده
يوكسلیشی اولورسا جسمدن اۇلورسه ده يئنه جانلی دیر و ياشاياجاق دیر.

اۇلو او دگیل کی گۆز يوموب اۇلر

جانلی اۇلولره اۇلو دئييلر.

چتین لیگین سونو

اذا النّائبات بَلَّغْنَ المَدَى و کادت تذهب لَهْنُ المَهْجِ
و مل البلاء و بال العزاء فعند التناهى يكون الفرء

هر شئی کمالا چاتاندان سونرا اونون زوالی باشلانیر آیین ان بوتوو زامانی
۱۴ گنجه لیگینده دیر بو گنجهدن سونرا آی خیردالماغا باشلایر انسانين
وجودونادا باخاندا بئله دیر اوشاق بۇیویرکن گنجلیک حدینه چاتیر. گنجلیکدن

سونرا بدن گئتدیگجه سولور امیر المؤمنین قارشیمیزدا اولان مصراعلاردا همین حادثه‌نی بلالار و چتین‌لیکلر حاقیندا بویوروبدور و بویورور: هر زامان بلا و مصیبت و قادا اؤز نهایت حدلرینه چاتالار بیلین کی اونلارین زوالی یاخینلاشیب و گئتدیگجه سولاجاقلار.

هر زامان چتین‌لیک حددن آشاندا
اوره‌کلر او توتوب قلب آلیشاندا
بلالار یئتنده دوشنده یاس‌لار
جواب وئرمه‌ینده هئچ دادرسلر
بیلین چتین‌لیگین سون زامانی دیر
بلا ایله یاسین عؤمرو فانی دیر.

اؤلچو

فکن معدنً للملم و اصفع عن الاذى
فانک راۃ ما عملت و سامع
و امیب اذا امیبت مباً مفارقاً
فانک لاتدری متى انت نازع
و ابغض اذا ابغضت بغضاً مقارباً
فانک لاتدری متى انت راجع

هر شئيه اؤلچو گرک دیر بیر سرحد لازم دیر. محبتده و عداوتده ده بو اؤلچو گرک اولور. بیر شخص ایله دوستلوق ائندنده بیر آرا و بیر فاصله ساخلماق گرک. چون همین دوست بیرگون دوشمن اولا بیلر و دوشمن ایله ده گینه بیر اؤلچوده دوشمن لیک ائتمک گرک چون همین دوشمن بیرگون دوست اولا بیلر. انسان گرک ائله داوارانا کی سوندان پشمانلیق چکمه یه.

دؤزوملو اول دايم کئچ يامانلاردان
اؤز ائستديکلرينی گؤررسن عيان
محبت لی اولسان اؤلچو بیل اونا
بیلمیرسن چون هاچان چاتا جاق سونا
أجیق لی اولساندا اؤلچو توت دایان
بیلمیرسن چون هاچان قاییدا جاقسان.

اوزون عمر

اذا عاش امرؤ ستین مولا	فانصف العمر تممقه الالی
و نصف النصف یمضی لیس یدری	لغفلته یمیناً عن شمال
و ثلث النصف آمال و مرص	و شغل بالمکاسب و العیال
و باقی العمر اسقاء و شیب	و هم بالارتمال و انتقال
فجد المرء طول العمر مهل	و قسمته علی هذا المثال

بیر انسان آلتیش ایل یاشاسا هرگاه
 یاریسی یو خودور اولسون او آگاه
 قالان یاری سینین یاری سیندادا
 ائله غافل اولار یازیق دونیادا
 کی سولون ساغیندان تانیا بیلمز
 گونونون سایینی سانیا بیلمز
 او یاری سینین دا اوچوندن بیر
 آرزولارلا کئچر یثکه ایپ - ایری
 تاماهاکارلیق ائدر کسبه قورشانار
 اهل - عیالینین معاشین سانار
 عؤمرونون قالانی اولار قوجالیق
 جور به جور دردلی ائدر اوجالیق
 گئتمگه دوشونر اونو ائدر غم
 بوگون - صاباح دئیهر بوردان کؤچرم
 نـظـره آـلـاـق بـونـلـاری بـیر آن
 اوزون عمر ایستین انسان دیر نادان.

ترقی - تنزل

الناس فی زمن الاقبال كالشجرة

و مولها الناس ما دامت بها ثمره

متى اذا ما عرت من مملها انصرفوا
 عنها عقوقاً و قد كانوا بها برره
 و ما ولوا قطعها من بعد ما شفقوا
 دهرأً عليها من الارياح و الضبره
 قلت مروهات اهل الارض كلهم
 مالا الاقل فليس الضبر من عشره

ایشین ترقی ده اولان زامانلار
 گزر اطرافینا بیر چوخ انسانلار
 بو وخت بیر آغا جا بنزه بیرسن، سن
 چوخلاری پای اومار خوش میوه سیندن
 باردان دوشن زامان دؤنرلر اوندان
 سانکی دگیلمیش لر اونا مهربان
 یئلدن - توزدان اونون قۇرویانلاری
 ایسترلر کسه لر چون یوخدور باری
 یئر اهلینده بوگون آز دیر مروّت
 آختارسان (اوندا بیر) تاپیلماز البت.

گۆز اؤرتمک

أَغْمَضُ عَيْنِي فِي أَمُورٍ كَثِيرَةٍ وَ أَلَسْتُ عَلَى تَرِكِ الْغَمُوضِ قَدِيرٌ

و ما من عمى أَعْمى و لكنَّ آيما تحامن و اغضى المرء و هو بصيرُ
 واسكُتْ عن اشياء لو شئتَ قُلْتُها و ليس علينا فى المقال اميرُ
 أَصْبِرْ نفسى باجتهدى و طاقتى و انسى بافلاق الجميع فببِرُ

بىر چوخلو شئىلرە من اۋرتورم گۈز
 گۈز اۋرتىمەيە بىللم يوخ بونا بىر سۆز
 منىم گۈز اۋرتىمگىم (كور)لوقدان دگىل
 كورتك گۈز يومانلار دولانار سفىل
 چوخ شئىلرى گۈردوم داياندىم سىسىز
 ساكت دوروب باخدىم سىسىز - نفسسىز
 دانىشماغا گىلسە ميداندايىق تىك
 ھىچ يىردە دانىشان يوخدو بىزىم تىك
 طاقتىم اولدوقجا صبر ائىلەيىم
 اۋزومە دۈزىمگى من دىلەيىم
 بو بىر حالدا دىركى ھرايشلر يىندن
 ھىر رىفتارلار يىندان خىبردارام من.

مَنْت

فما اقبل الدنيا جميعاً بمَنَّةٍ و لا اشتري عَرَّ المراتب بالدُّل
 و اعشَقْ كماء المدامع فِلَقَّةً لئلا يُرى فى عينها مَنَّة الكمل

دونیانی آلمارام من بیر مئته اوجا مقاملاری بیر آن ذلته
قارا گۆزلولری سئوهرم قطعی چون چکمزلر اونلار سورمه مئتی.

گۆروش

اذا شئت ان تقلی فزر متواتراً و ان شئت ان تزاد مهاباً فزر غیباً
مئادمة الانسان تمسُّ مرة و ان اکثروا ادمانها افسدوا المبدأ

ایسته سن سنین له اولسونلار دوشمن

دالبادال دوستون لا گئته گۆروش سن

ایسته سن کی اولسون آرتیق محبت

دوستونو آزاراق ائله زیارت

یادلارلا گۆروشون آز اولسا خوشدور

چوخ اولسا دوستونون سیماسی تورشدو.

هر انسانین مقامی

و ما المرء الا میث یجعل نفسه فکن طالباً فی الناس اعلى المراتب

هر انسانین مقامی اونون همتی و چالیشیقلاری بویدادیر و (نیت هارا منزل

اورا) مثلی ده همین حقیقتی گؤستریر بیر انسان اؤزونو نه یئرده گؤرسه یاخود نه

يئردە گۆرمەك ايستەسە اورايا چاتماق امكانين الله ائدە بيلەر بونا گۆرۈدە ھەر انسان اۆزونو ان يوخارى بىر موقعدە گۆرمەك بيلە سىنە ياراشىر. مثل واردىركى او عالم اوغلوندان سوروشور "سن نه اولماق ايستەيىر سن؟" اوغلان جواب وئىرى: "من سن اولماق ايستەيىرم" عالم دئىير: "سن ھىچ نه اولماياجاقسان چون من عالم لرين علمين بيلمەك ايستەيىردىم بو اولدوم، سن من اولماق ايستەيىرسن ھىچ نه اولانماياجاقسان".

ھەر انسان اۆزونو نه يئردە سايسا
مقامى اوردادىر ھەر يئره قويسا
جھد ائلە اۆزونو اوجا توت دايم
زىروودە اۆزونو سن بۇيوت دايم.

ظارافات

لا تَمْزَمَنَّ الْإِمَالِ ان مَزْمُوا لَمْ ارْ قَوْمًا تَمَازَمُوا سَلِمُوا
فَالْمَرْجُ جَرَحَ اللِّسَانَ تَحْلَمَ وَ رَبُّ قَوْلٍ يَسِيلُ مِنْهُ دَعُ

ظارافات و شوخلوق و بىرى - بىرىنە آتماجا آتماق و بىرى - بىرىنى گولمەجە ائتمەك و گولونجە قويماق آرادا اينجىكلىك يازادار و بو اورتادا انسانين دىلىنە سئويلمەين و كين يارادان سۆزلەرگە بيلەر و بو سۆزلەر بىر دىل ياراسى اولار و دىل ياراسى نين ساغالماغى چتىن دىر بونونلادا عاقل انسان

ظارافاتدان و شوخلوقدان اوزاخلاشمالی و اونا مثیل ائتمه ملی دیر.

ظارافات ائتمه لر ظارافات ائتمه

ظارافاتچی لارین سمتینه گئتمه

گورمه دیم بیرینی ظارافات ائمه

ساغ - سلامت چیخیب اورادان گئده

ایشله یین یارالار دیل یاراسی دیر

سوزلروار اونلاردان قان آخاسی دیر.

گؤزل داورانیش

ایرید بذاکم ان یَهْشُوا لِطَلَقَتِ و ان یُکِثِرْهُ بَعْدَ الدَّعَاءِ عَلٰی قَبْرِی

و ان یمْنَمُونِی فِی الْمَجَالِسِ وَ دَهْم و ان کُنْتَ عَنْهُمْ غَائِبًا امْسَلُوا ذِکْرِی

ائله بیر داورانیش ایسترم کی من

هر بیر منی گورن اولسون سئوین

مزاریمدا گئدیب یاتسامدا هرگاه

خئیر دعا ایله من اولام روجاه

هر مجلس لرینده اوتوران زامان

ائله یه لر منه محبت عیان

مىندىن كىنار اولان خىلوت چاغلارى

مىندىن خوشلوق اولادان ئىشقىلار.

مىن دوست بىر دوشمن

عليك يا فؤاد الصفاء فانهم
وما بكثير الف مل ومامي
عماد اذا استنمدهم و ظهور
و ان عدوا و امدا لكثير

صفاى دوستلارى اليىندە ساخلا

كىۋىلىنىدە، گۈزۈنىدە، دىلىنىدە ساخلا

ياردىم اىستەيندە اونلار دىرك دىر

اونلار سىنە آرخا، سىنە اورە ك دىر

دوستون مىن اولسادا ائله بىل يوخدور

دوشمىن بىر اولسا گىنەدە چوخدور.

دۇنيا و آخرت

رُبّ فتى دنياه موفوره
و آخر دنياه مذمومه
ليس له من بعدها آفـره
تـبـعـها آفـره فـافـره
قد جمع الدنيا مع الاخرة
ليس له الدنيا ولا الاخرة
و آخر فاز بكتليهما
و آخر يرم بكتليهما

چوخ کیشی لر واردیر دونیالاری وار
 آخرتده آنجاق چوخ یامان آخسار
 باشقاسیدا واردیر دونیاسی یوخدور
 آخرتدن آنجاق بهرهسی چوخدور
 بیریده واردیر کی هر ایکی سیندن
 آلبیدیر پایینی اولوبدور اسن
 بیر سینین آما چوخدور بلاسی
 نه آخرتی وار نه ده دونیاسی.

اولماق - اولمک

و فی قبض كف الطفل عند ولوده دلیل علی المرض المركب فی المی
 و فی بسطها عند الممات مواعظاً الا فانظرونی قد فرمت بلا شیء

اوشاق تازا دوغولاندا و دئمک بو عالمه گلنده اووجو یومولو اولور عالمدن
 گئدنده ایسه الی آجیق گئدیر علی علیہ السلام همین حادثه یه شاعرانه بیر گؤز ایله
 باخییدیر. او حضرت اونلارین بیرینجی سینی بشرین ذاتیندا اولان تاماهاکارلیغا
 و ایکینجی سینی بو تاماهاکارلیقلارین نتیجه سیز اولدوغونا یورودور.

اوشاق کی اولاندا یومور اووجونو
 تاماهاکارلیغیندان ائله بیر اونو

انسان کی اووجونو آچیر اؤلنده

دئیر: باخین! بیر شی یوخ گؤمولنده.

تلمسک

ما لا یكون فلا یكون بمیلہ	ابدأ و ما هو كائن سیکون
سیکون ما هو كائن فی وقتہ	و افو المہالۃ متعّب ممزون
یسعی القوی فلا ینال بسعیہ	مظلاً و یمظی عامز و مہین

اولمایاجاق بیر ایش اولمایاجاق دیر

آل ائدن بیر حاصل آلمایاجاق دیر

اولاجاق بیر ایشین یوخدو چاراسی

اولمالی دیر او ایش البت اولاسی

اولاجاق ایشینده واردی وعدهسی

هر چند اولماغینا نادان تلهسی

گوجلور چالیشار یئتیشمز اونا

فایدا اولماز اونون چالیشیغینا

بیر عاجز گؤررسن آما یئتیشدی

چون وقتی - وعدهسی اونون بیتیشدی.

اوز سويو

و من منك ماء الويه لا تبدلته و لا تسأل الارذال فضل الرغائب

چالیش تۆكمه يه سن اوزونون سويون
آچاقلار قارشيندا گۇزونون سويون
حاقيندان آرتيغين سن ايستيرك
اوزونون سويونو تۆكمك دن آلچك.

اؤلردن سوروش

سل الدور تۇغبر و افصح بها بأن لا بقاء لا ربابها

اٹويه سی ایلده ائلەسن گۇروش
اٹويه سين بوراخ اؤلردن سوروش
هئچ بير يیه سينه قالماييب آنجاق
آپ - آچيق سنين له اٹو دانیشاجاق.

يوخسول لوق

غالبت كل شديدة فغلثها و الفقر غالبني فاصبع غالبني
ان أبده يفضع و ان لم أبده يقتل فقتل وجهه من صامب

ہر بیر چتین لیگہ من روجاہ اولدوم
 اوستونلوک قازاندیم غلبہ چالدیم
 یوخسولوق منیم لہ تا روجاہ اولدو
 اوستونلوک قازاندی غلبہ چالدی
 آشکار ائتم اونو رسوای اولارام
 گیزلدرسم اونو یقین اولرم.

آریق

لا تَجَزَعَنَّ مِنَ الْهَزَالِ شَانِمَا دُبْعَ السَّمِينِ وَ عَوْفَى الْمَهْزُولِ

اؤز آریق لیغیندان ائلہمہ ہارای
 کؤنلون بولانماسین چوخدا سالما های
 سورولرہ باخیب گورمہ دین مگر؟
 آریغی بوراخیب کؤکو کسرلر.

یوکسک مقام

كُتِبَ كَذَّ الْعَبْدِ اَنْ اَمَ	بَبْتُ اَنْ تُصْبِحَ مَرًّا
وَ اقْطَعِ الْاِمَالَ مِنْ مَا	لَ بِنَى اَدَمَ طَرًّا
لَا تَقْلُ ذَا مَكْسَبٍ يَزُ	رَى فَقْصِدِ النَّاسَ اَزْرَى
اَنْتَ مَا اسْتَغْنَيْتَ عَنْ عِي	رَكَ اَعْلَى النَّاسِ قَدْرَا

یاشاماق ایستەسن آزادەلرتک
چالیش ەر بیر زامان سن بردهلرتک
فایدا وئرمز سنە اؤزگەنین مالی
اؤزگەنین مالیندان سن اوز آمالی
دئمە کی بو ایشین گۆرمگی دیر «مان»
یادا ال آچماغی سن «مان» بیل اوتان
اؤزگەیه نیازسیز کئچسە ایامین
هامیدان یوکسکدیر سنین مقامین.

کمالات

کن ابن من شئت و اکتسب ادباً یغنی مملوده عن النسب
فلیس یغنی المسیب نسبته بلا لسان له و لا ادب
ان الفتی من یقول: ها انا ذا لیس الفتی من یقول: کان ابی

هر کیمین ائولادی سن اولورسان اؤل
بیر آنجاق حقیقی کمالاتا دؤل
آتاگرک دگیل کمالین اولسا
کمالاتا دوغرو خیالین اولسا

اصیل بیر آدامین اوغلودا اولسان
 بگلردن ده اگـر نسبـتی آلسان
 دوز دیلین، ادبـین اولمازسا هـیچ دیر
 آتـانین - بابـانین بـگـلیـگی پـوـچ دور
 کیشی اودور دئییه: ها بودور وارام
 کیشی دگیل دئییه: بئله ایدی آتام.

یاخشی لیق عطری

لا تضع المعروف فی ساقطه فذاک صنع ساقطاً ضائع
 و ضعه فی مـرّ کریم یکن عرفک مسکاً عرفه ضائع

یاخشی لیق هر زامان یاخشی دیر و بیر انسانی سجه دیر آنجاق اونون
 نتیجه سی فرق ائدیر اگر بو یاخشی لیق بیر آلچاق و بیر اسگیک آداما اولا قدرین
 بیلمه یه جک دیر و بو یاخشی لیق آرادا زای اولوب ایتنه جک دیر آنجاق اگر همین
 یاخشی لیق بیر دوزگون انسانا اولا قدری - قیمتی بلله نه جک دیر و اوانسان
 یاخشی لیغی هر یانا یا یا جاق دیر.

اسگیک آدام ایله یاخشی لیق ائتمه
 زای اولار ائتدیگین سن اونا گئتمه

کرم لی انسانا یاخشی لیق ائله

قوی یاخشی لیق عطری یاییلسین ائله.

اوووجدا سو

ارى المرء و الدنيا كماءٍ و قابضٍ يَضُمُّ عليه الكفُّ و الكفُّ فارغٌ

ارن لر سروری شاه مردان علی علیه السلام چوخ طبعی بیر حادثه لردن گؤزل
نتیجه لر آلیر الی سویون ایچینه سالیب اوووجون یوماغینی مثال گتیره رک اونو
بو دونیادا انسانین دنیا مالی بیغماغینا بنزه دیر و نتیجه کی بو حالتده الین ایچینده
سو دورماز دنیا مالی دا او سایاق الده قالما یا جاق دیر.

گؤرورم انسان لا دونیانین ایشین

سویا دولدور ویدور اوووجون ایچین

اووجونو یومارسا هئچ نه یی یوخدور

سانکی بو دنیا دا امگی یوخدور.

یوخسول لوق یوخسا وارلی لیق

دلیلک ان الفقر فیز من الغنى و ان القلیل المال فیز من المثری

لقاؤک مفلوها عصی الله للغنى ولم تر مفلوها عصی الله للفقر

تانرى تەئالا قورائىنىدا بويورور: (عسى ان تکرهوا شيئاً و هو خيرٌ لکم و عسى ان تحبوا شيئاً و هو شرٌ لکم = چوخ شئى لىر خوشلاماديغىنىز حالدا سىزە ياخشى چوخ شئى لىر ايسە خوشلاديغىنىز حالدا سىزە يامان دير - بقرە - ۲۱۶)

وار - دؤولت و ثروت دە بىللە دير. دونيادا ثروت اىستەمەين شىخس تاپىلسادا چوخ آزدير. وار - دؤولتى ھامى سئوير و ھىر كىس اولدوغوندىن آرتىغىنى آرزولايير و وار - دؤولت آرتدىقچا انسانىن دونيابازلىغى دا آرتىر بو دونيابازلىق ايسە او شىخسىن اورە گىيىندن آلاھە محبتىن چىخارداراق اونو يارادانىن قارشى سىنىدا بىر عصيانچى چئويرە بىلىر.

تارىخ بويو گۇرسىندىگى كىمى آلاھا عصيان ائىدىلر بىر چوخو وارلىلار و قىدرتلىلر اولوبلار (فرعون، نمرود، شىداد و ...) آنجاق ائللە اولارلىن اللىرىن آلتىنىدا ياشايان يوخسول كوتلە اۇز زامانلارلىرىن پىغمبەرلىرىن نىداسىن ائشىدىركن اولارلا اينايىب تانرى تەئالا يا عبادت ائتمىشلر.

امام عليه السلام بونو دئىمك اىستەيىر كى وار - دؤولت و دونيادان اۇترو سايسىز جىنايتلر اولوب و سونسوز قانلار تۇكولوب آنجاق يوخسول لوقدان اۇترو بىر داملادا اولسون قان تۇكولمەيىب.

يوخسول لوق اوستون دور دؤولت دن - واردان

اونون عىلىنى ائىللەيىم عيان

وارا چاللىشنى گۇرويسوز يىقىن

تانرى عصيانىنا قويلانايىب درىن

یـــو خـــسول لوقدان اؤتـــیرو کیمی گۆردونوز؟

تـــانری عـــصیانى ایلـــه اولـــا اوزبـــه اوز.

زمانه

والله الا یقظہ و نوم و لیلة بینهما و یوم

یعیش قوم و یموت قوم والدر قاض و علیه نوم

روزگار، زمانه، دؤوران، فلک، دنیا و بئله بیر سؤزلر بیزیم چوخ ایشلتدیگیمیز و چوخ دانلادیغیمیز سؤزلردن دیر. امام علیہ السلام بویورور: دؤوران و یاشایش نه دیر؟ و نه دئمک دیر؟ او آنجاق بیر آییلماق و بیر یاتماقدان عبارت دیر. او آنجاق ساده جه گندیب گلن گنجه - گوندوزدور. بو گنجه - گوندوزلرین ایچینده بیر چوخلاری اؤلور بیر چوخلاری دا اولور. زمانه ایسه بیر تاماشاچی کیمی اونلارا باخیر و اونلاردان دانلاق گؤرور. دئمه لی شن یاشایان زمانه نی اؤیور، عذابلی یاشایان ایسه اونو سؤیور. بورادا زمانه نین نه تقصیری واردیر؟ زمانه مجبور بیر موجوددور و اوزهرینه قویولان قایدادان قیلجا چووا بیلمز: بو انسان دیر کی اختیار صاحبی دیر.

نه دیر بو زمانه؟ آییلماق، یاتماق

گوندوزو گنجه یه اونونلا قاتماق

بىر طايغا ياشاير بىر طايغا اۆلور

زمانە اۆز پايىن اونلار بۆلور.

انسانداكى دونيالار

دواۋىك فېك و ما تشعر و داۋىك مىك و ما تبصر

و تمسب انك جرم صغير و فېك انطوى العالم الاكبر

انسانىن ارادەسى پولاددان قاتى، قايلاردان سرت، فىرتىنادان گوجلۇ و قالالاردان آلېنماز اولان بىر وارلىق دىر. انسان بو وارلىغا دايانيرسا بىر چوخ اولونماز ايشلرى اولدورا بىلر بو وارلىقدان اوزولورسە بىر چوخ اولونان ايشلرى اولونماز گۆره جكدىر بونولادا انسانىن بىر چوخ معنوى دردلىرى اۆزۈندە اولاراق و اۆز ارادەسىندىن آسلىلى اولان حالدا اونلار بىن درمانى دا يىشنە اونون اۆزۈندە دىر. انسان اۆزۈنە باخىرسا بىرىنجى باخىشدا بالاجا بىر موجود گۆره جكدىر. بو موجود دونيانىن باشقا يارانمىشلار بىن يانيندا چوخ ضعيف و اولدوقچا گوجسوز بىر وارلىق دىر. بو موجود آنادان اولاركن يارديمچىسى اولمايان حالدا اۆزۈنۈ قۇرويا بىلمە يرك آرادان گئدە جكدىر آنجاق باشقا بىر باخىمدان همىن انسان يىر اوزۈندە آلاھىن خليفەسى اولاراق چوخ گئنىش بىر دونيالارا مالكدىر. انسانىن ايچرى سىندە چوخ بۇيۇك عالم لىر واردىر. بو عالم لىر ايسە ايكى معنوى و جسمى عالم لىرە بۇلونور انسانىن روح عالم لىر ايله ياناشى اونون جسم عالم لىر دە چوخ بۇيۇك و تعجب دوغوران دىر: انسانىن آغ جگىرىندە ۶۰۰ مىليون قىر هاوا

كيسه لرى واردير بونلارى آچيب يثره سرمك اولسا چوخ بۇيوك بير مساحتى
دولدوراجاق دير. انسانين دامارلارين آچيب بيرى - بيرينين اوجونا باغلاماق
اولسا كيلومترلر اوزونلوغو اولور و ... س

هاردان آختاريرسان درمانى انسان؟

دردين اؤزوندن دير سنده دير درمان

خيردا بير جان بيليرسن مى اؤزونو؟

اؤزونده گؤر بۇيوك جان دنيزيني

كاتلاشيب بورولوب سنده عالم لر

سن نه كى خيردا بير جانسان اى بشر.

مهاجرت

تَغْرَبَ عَنِ الْاَوْطَانِ فِي طَلَبِ الْعِلْمِ وَ سَافَرَ فِي الْاَسْفَارِ مُمَسَّ فَوَائِدَ
تَفَرَّجَ هَمُّهُ وَاسْتَسَابَ مَعِيشَةً وَ عِلْمٌ وَ آدَابٌ وَ صَمِيَّةٌ مَاجِدَ
فَانْ قِيلَ فِي الْاَسْفَارِ ذَلٌّ وَ مَمْنَةٌ وَ قَطَعَ الْفِيَاضَ وَ ارْتَكَبَ الشَّدَائِدَ
فَمَوَتْ الْفَتَى فَيَزُلُّ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ بَدَارُ هَوَانٍ بَيْنَ وَاشٍ وَ مَاسِدِ

تانرى تعالانين عظمتلى قورآينندا اولان (سيروا فى الارض = يثرده گزين)
آيتيندن نئجه معنا الله ائتمك اولار. بو معنالارين بيريسى ده بودور كى انسانين
ياشامى و ياشاييشى بير يثرده خوش كئچمزه او انسان او يثردن باشقا بير يثره

كۆچمەلى دىر يوخسا وطن دئيه دوغولدوغو يئردە قالاراق هر ذلته بويون اگمك
هئىچ بىر انسانا ياراشىقلى بىر داورانىش دگىل. على عليه السلام بو مصراعلاردا
مهاجرت ائتمگىن فايدالاريندان بىر نئچه سىن ساياراق انسانلارى آلچاقلىق ايله
و آجى دىل لرى اودماق ايله ياشاماقدان اوسانديرير.

اوجالىق طلب ائت كۆچ وطنيندن
يولچولوقدا واردير بئش فايدا بىلسن
همى دولانىرسان كسب ائديرسن هم
علم ايله ادبله اولورسان همدم
دبلىن گؤرورسن اؤزگه يئرلرين
خوش صحبتلر ايله اولورسان قرين
دئىيرلر سفردە اينجىمكلر وار
چتىن ليكلر واردير سىنسىمكلر وار
لازم اولدو بو حكمتين بىلمگى:
كىشى نين قالخاراق يولدا اؤلمگى
شرفلى دىر اونون اؤز اوتراغىندان
گىجىكلىلر ايله ياشاماغىندان
يورودوندا ياشايا آلچاقلىق ايله
گونده روجاه اوللا بىر آجى ديله.

گۆرمه ینه گونش

رأيت العقل عقلين	فمطبوع و مسموع
و لا ينفع مسموع	اذا لم يكن مطبوع
كما لا تنفع الشمس	و ضوء العين ممنوع

مولا علی علیه السلام بورادا عقله ایکی چشیت ساییر. بیرى فطرتاً انسانین وجودوندا اولان عقلی دیر. امام حضرت لری بورادا بوگونکو علم ایله دئسه ک وراثتین و محیطین تأثیرینه اشاره قیلیب دیر. دئمەلى بونلار ایکی سی ده انسانین وجودونا تأثیر باغیشلا ییر. او حضرت، انسانین عقلین گۆرمگه بنزه دیر. گۆرمگه ایکی شئی لازم دیر: بیرینجی سی گۆز ایکینجی سی ایشیق دیر. گۆز اولسا ایشیق اولماسا یا خود ایشیق اولسا گۆز اولماسا انسان بیر شئی گۆره نمه یه جک دیر. دئمک انسانین وجودوندا اولان عقل اونون گۆزو و ائشیکدن و تجربه لردن آلدیغی و اؤیره ندیگی عقل گونشین ایشیغی کیمی دیر. اونلارین بیرى اولمازسا او بیرى فایدا باغیشلاماز و گۆرمگه امکان یارانماز.

عاغیلا گۆرموشم من ایکی چشیت

بیرى طبعینده دیر بیر یسین ائشیت

ائشیتمه لی عاغل فایدا سیز اولار

او واخت کی طبعی عاغلین سولار

نئجه كى گونشدن ايشيق آلانماز

بیر گوزون ایشیقی آزالسا بیر آز.

اؤلن ساغ لار، قالان سایی لار

تَوَمَّلْ فِي الدُّنْيَا طَوِيلًا وَ لَا تَدْرِي

اِذَا مِنْ لَيْلٍ هَلْ تَعِيشُ اِلَى الْفَجْرِ

فَكَمْ مِنْ صَمِيعٍ مَاتَ غَيْرَ عِلَّةٍ

وَ كَمْ مِنْ عَلِيلٍ عَاشَ دَهْرًا اِلَى دَهْرٍ

حدیث لرده واریمزدیر: دنیا ایش لرینده همیشه لیک یاشایاجاق کیمی چالیش و اونلاری تام قایداسی ایله یئرینه یئتیر و محکم توت، آخرت ایش لرینده ایسه صاباح اوله جک کیمی ایشله و هئچ بیر ایشینده آخرتی اونوتما. دنیادا همیشه لیک یاشایاجاق کیمی ایشله مگین معناسی بوگونون ایشینی صاباحا قویماق دگیل. بئله اولورسا هئچ بیر ایش یئریمه یه جک دیر. جاوانلیق یاخود جسمانی ساغلاملیغا مالک اولماق انسانین بو دنیادا چوخ قالاجاغینا دلالت ائله مز و حضرت بویوردوغو کیمی چوخ سالم شخص لر عئتسیز دنیادان گئدیبلر چوخلو مریض لرده اوزون ایل لر بویو ساغلیق ایله عؤمور سوروبلر، اونلارین ساغلیقلاری بیله لرین یاشا تماییب بونلارین ایسه خسته لیک لری بیله لرین اولدورمه ییب. بونولادا بوگون ساغ ایکن خئیر ایش لر چالیشمالی و الیمزدن گلن خئیر ایشی صاباحا ساخلامالی ییق چونکی صاباح دیری اولوب اولما ماغیمیزدان خبر سیزیک.

بو دونیادا اوزون یاشاساندا سن
 آنجاق بو بیر سۆزو دوشونمه بیر سن
 گئجه یاتیب یاشی قویورسان یثره
 صاباها اعتبار وارمی عؤموره؟
 نه چوخ ساغ - بوتونلر اؤلوب علتسیز
 اوزون عؤمور سوروب بیر چوخلو مریض.

حلال امک

لنقل الصفر من قلل المبال اهب الى من من الابرار
 يقول الناس لي في الكسب عار فقلت الصار في ذل السؤال

حلال چۆره ک و حلال امک انسان ایچون بیر اؤیونج و بیر افتخار دیر. انسان
 اونونلا آلنی آجیق و اوزو آغ یاشایا بیلر. انسان اؤز الینین و اؤز بیله گینین امگین
 ییهرسه تانری تعالادان باشقاسینا کیچیلمز و هئج بیر سلطانی و هئج بیر خانین
 و بیر سؤزله هئج قدرت صاحبی نین مئتین قبول ائتمز و اونا ال آچماز.
 کسب ائتمگین ایسه مختلف یوللاری واردیر. تانری اؤز قؤل لارینا وئره جک
 روزی نی مختلف یوللاردان وئره. بو مختلف یوللارین بیرینی سچمک بشرین
 اؤز عهدہ سینہ قویولوبدور. بیر عده بو روزی نی حلال امکدن و اؤز زحمت لریندن
 قازانیلار. باشقا بیر عده اؤز کیچیلیمک لری ایله و اؤز لری ن حقیر ائتمک له همین
 روزی نی باشقالاریندان اومورلار و هر یئنه آغیز و ال آچیرلار. بو حقیرانه ایش

تانرى تعالانىن عظمتىن و اونون بۇيوك لوگون تانىماق سېيىندىر.
 ديگر طرفدن بىر عده بىر پارا حلال كىسبلىرى اۆز شانلىرىنى سىغماز بىلىپ
 اونلاردان بويون قاچىردىلار و اونلارا ياخىن دوشمىكى اۆزلىرىنى عار بىلىرلىرى
 حالداكى اوتانماق و عار حلال امكده دگىل اۆزگەلرە ال آچماقدا و اونلاردان قاش
 - قاباق گۆرمكده و منت چىكمكده دىر.

لذلى دىر داغدان داش داشىماقلار
 كىشىلردن گۆرەم تا قاش - قاباقلار
 اوتانىر كىسبىن او قاچماقدا دىر
 دئىيىرم اوتانماق ال آچماقدا دىر.

عمل ساندىغى

يامن بدنياه اشتغل	وغره طول الامل
الموت يأتى بغتة	والقبر صندوق العمل
ولم تزل فى غفلة	حتى دنى منك العمل

انسان چوخ گئىش بىر ذهنة مالك اولدوغو حالدا گاهدان اۆز اۆز ذهنىن چوخ
 محدودلاشدىرىر و بو محدودلاشدىرماق لار اونون ذهنىن گئىش لىمەسىنە
 مانعة يارادىر. بىر اۆيرهنجى امتحان وئرهجگى مختلف كتابلارى اوخوماق يئرینه
 آنجاق كتابلارنى شكىللىرى ايله ده مشغول اولايلىر و بئله بىر اۆيرهنجى نىن
 آلاجاغى مكافاتى نىن نئجه اولاجاغى آيىدىن دىر. بىر انسان دا اۆز ذهنىن

سورولاجاغى و اؤيره نه بيله جگى مختلف دونيالار و مختلف علم لر ايله
دولدورماق يئرینه آنجاق بير شكيله بنزهين دونيايا مشغول ائده بيلر. بئله بير
انسانين دا نجه سيناقدان چيخاجاغى آيدين بير مسأله دير. هر انسانين قبرى
اونون مكافاتي و اونون عمل صانديغينا بنزه ديله بيلر. دونيادان و بوتون اونو
مشغول ائدن ايشلردن الى اوزولن انسان آنجاق و آنجاق عمل لر ايله بيرليكه
بو صانديغا قويولوب آخرت سفرينه گؤندريلير.

دئسين اوزون آرزولارا دوشنه

اي باشى قيزيشان دونيا ايشينه

بودور گلمكده دير اولومون سنين

عمل صانديغي دير قبيرين يقين

او قدر غفلته باتيبسان كى سن

اولمو گؤرمورسن ياخينيندا كن.

ان بؤيوك بلا

بلوت صروف الدهر ستين مجة و مَرَبَّتْ مالیه من العسر و اليسر
فلم ار بعد الدين فديراً من الضنى ولم ار بعد الكفر شراً من الفقر
عالمين آلچاق - اوجاسى و ياشايشين ياخشى - يامانى چوخ اولور.
دوزگون انسان بو حاللاردان درس آلمالى و تجربه قازانمالي دير. عالمين گؤزل
واريلقاريندان بيرى دين و ان كؤتولريندن بيرى دينسيزليك دير. امام عليه السلام
بورادا همين نؤكته نى اؤز تجربه لريندن بيرى عنوان ائدهرك خاطرلايير.

دونيائين من آلتىمىش بىلاسىن گۇردوم
ياخشى نىن - يامانين آراسين گۇردوم
دىنسىز وار - دۇلتىدە خئىر گۇرمەدىم
من ائىلە ئىروتىدە خئىر گۇرمەدىم
كفردن سونرا من ان بۇيوك بلا
يوخسول لوغو گۇردوم يازىق يوخسولا.

آرزو عالمى

لوكان هذا العلم يوصل بالمنى ما كان يقى فى البرية ما هل
امهد و لا تكسل و لا تك غافلاً فندامة العقبى لمن يتكاسل

بىر تۈركە مۇثل واردىر: ايشلەمەين دىشلەمز. بو ايشلەمەك آنىچاق فېزىكى
ايش و بدن ايشلەمگىندە خلاصە اولمور، روحى و علمى ايشلەردە شامىل دىر علم
اۇيرەنمگىن و عالم اولماغىن چىتىنلىكلەردە واردىر عالم اولماق ايستەين بو
چىتىنلىكلەر قاتلاشمالى دىر يوخسا آرزولاماق ايله و اورە كدە ايستەمەك ايله ھىچ
كىمىسە عالم اولماياجاق دىر. عالم اولماغا چالاشماق گرەك دىر. تر تۇكمەك،
گىجەلر آيىق قالماق، اوستاد جۇورونە دۇزمەك، دونياپرستلرین طعنەلرین
دىنلەمەك و بىر سۇزلە اۇزونو سىنسىتمەك عالم اولماغىن شرطلریندن دىر يوخسا
آرزولاماق ايله اولسا ھر يىرىندىن دوران بىر بۇيوك عالم اولار.

آرزولاماق ایله علم اویره نیلسه
 علّامه اولاجاق هر نه جاهل سه
 چالیش غافل اولما تنبل لیک ائتمه
 سونکو پئشمانلیغین سمتینه گئتمه.

قبرین اوّل گنجه سی

والله لو عاش الفتی من دهره الفأ من الاعوام مالک امره
 ملذذاً فيه بكلّ هنية و مبلغاً لکی المني من دهره
 لا یحرف الالام فیها مرة کلا و لا مرت الهموم فکره
 ما کان ذاک یفیده من عظم ما یلقى باؤل لیلۃ فی قبره

انسانین یاشاییشی و اونون بو دونیا یا گلمه سی بیر سیناق ایچون دور. بو
 سیناغي اونودارق دونیا ایش لرینه مشغول اولانلار و بو عالمده ساییز لذت لره
 دالانلار بو دونیادان اوزولمک چوخ آغیر و اوزوجودور و عؤمور بویو
 قازاندیقلا ری وار - دؤولت اولنلار هئچ فایدا باغیشلامایاجاق دیر و قبرین اوّل
 گنجه سی نین آغیرلیغی و اهمیتی انسانین بیر عؤمور یاشاییش و بیر عؤمور
 قازاندیقلا ریندان چوخ دور.

آند اولسون آلاھا مین ایلده انسان
 یاشاسا کام آلسا اؤز دونیاسیندان
 هر شیریندن اولسا لذتیه روجاه
 هر بیر آرزوسونا چاتسادا هرگاه
 بیرجه دفعه دردی تانیماسادا
 فکرین قاتماسادا اونون هئچ قادا
 فایدا وئرمز بؤیوک دگیل هئچ بیرى
 یازیق اول گئجه گؤرسه قبیرى.

الوان زمانه

لئن ساءنى دهر لقد سرتنى دهر و ان مسئنى عسرُ فقد مسئنى يسر
 لكل من الايام عندى عادة فان ساءنى صبرُ و ان سرتنى شكر

انسان یاشاییشی نین آلچاق - اوجالاری چوخ اولور. هر یاخشى لیغا بیر
 یامانلیق، هر شیرینه بیر آجی و هر یوخوشا بیر ائیش اولور. وارگونون یوخ
 گونو، آج گونون توخ گونو، آز گونون چوخ گونو اولور. وار گونده یوخ گونو، توخ
 گونده، آج گونو اونوتماق انسانى سجه لردن اوزاق بیر داورانیش دیر. یامانلیقلارا
 دؤزمک، شن لیکلره شاکر اولماق ایمانلى شخص لرین ایشی دیر. ایوب پیغمبر و
 سلیمان پیغمبرین رفتارلارینا باخساق بو ایکى چشیت یاشایش مقابیلنده
 اونلارین داورانیشلاری بیزیم ایچون بؤیوک درس دیر. ایوب پیغمبر ساییز

بلالارا دۆزدو. سلیمان پیغمبر ایسه ساییز نعمت لرین قارشى سیندا شاکر اولدو
و ایگنه اوجو قدر مغرور اولمادی.

اگر بیر زمانه منی غم لده آیرىسی دا وار کی منی شاد ائده
اگر بیر چتین لیک منه اوغراسا آسانلیق دا ایستر کی قدم باسا
منیم هر زاماندا بیر عادتم وار واردی هر موقعه منده بیر رفتار
یامانلیق اوغراسا صبر دیلم سئوینج اوغرار ایسه شوکور ائلم.

سیرین قابیقاری

فلا تفش سرک الا الیک فان لکل نصیح نصیما
وانی رأیت غواة الرما ل لا یترکون ادیما صمیما

هر انسانین اؤزگه لره آچمادیغی بیر نچه سؤزو و سیرری اولایلییر. انسان بو
اسرارین اؤزگه لره فاش ائتمه مک ایسترسه اوندا هئج بیر کیمسه یه دئمه مه لی دیر
چونکی انسان اؤزو اؤز سؤزونو اؤز ایچری سینده ساخلایانمایان حالدا
اؤزگه سیندن بو اومونو اوماغی یئرسیز دیر (سؤزونو دئمه باجینا باجی نین دا بیر
باجیسی وار - تورک مثلی) سیرری نچه قات قابیغین ایچینده کی سوغانا
بنزه تمک اولار. ایندی بو سیرر هر کسه یئتیشرسه هره اوندان بیر قابیق سویسا
یئرده هئج نه قالما یا جاق دیر.

سىررىنى اۋزون بىل اۋزگەسى حاشا

هر يولداش، يولداش دىر نىچە يولداشا

آزغىن كىشى لرى آيدىن گۇرورم

اونون قابىغىنى سويمايان چوخ كم.

روزی به ذلت

لا تَطْلُبَنَّ مَعِيشَةً بِمَذَلَةٍ ۝ اربأ بنفسك عن دنى المطلب

۝ اذا افْتَقَرْتَ فداؤُ فقرى بالذنن عن كل ذى دنس كملد الامر ب

فليدبر معن اليك (رزقك كله لو كان ابعد من مقام الكوتب

على عليه السلامين ديوانيندا چوخ گۇرسنن موضوع لاردان بىرى روزى دىر.
انسان تانرى تعالانين اونا مقرر ائتديگى روزى سینه اينانارسا چوخلو مسألەلر
حل اولاجاق دىر. بئله بىر انسان اۋز روزى سىنى قازانماغا چالیشان حالدا همين
روزینى قازانماغا هر بىر آلچاق انسانين مقابلينده بئلين اگمز و اونا ايکى قات
اولماز.

ذلت له آخرتارما معيشتىنى

اۋزونىدن اوزاق ائت بو ذلتىنى

بىر زامان يوخسول لوق اوز وئرسه سانا

قورشانما داوايا قاچما درمانا

الچاق انسانلاردان قاچگيلن كيشى
 "پيسديكلى درى" دن قاچديغين كيمى
 روزى لرين سنه تام قايداجاق
 هرگاه اولسالاردا اولدوزدان اوزاق.

بیر ساعاتلیق دنیا

أَفْ عَلَى الدُّنْيَا وَ أَسْبَابِهَا فَأَنَّهَا لِلْمَظْنِ مَسْهُوَةٌ
 هُمُومَهَا مَا تَنْقُضِي سَاعَةً عَنْ مَلِكٍ فِيهَا وَ عَنْ سَوْقَةٍ

دونيانين شادليغي آز، غمی و غصه سی چوخدور. تانری تعالادا همین
 گئرجگی (واقعیتی) اؤز کلامی قورآندا (ولقد خلقنا الانسان فى کبد = بیز انسانی
 اینجیک لر ایچینده یاراتدیق. بلد - ۴) دئییه تصدیق ائدیبدیر. ارن لر آغاسی
 یوخاریداکی مصرعلاردا بو اینجیک لره توختاق وئرمگه بو عالمی و بو عالمین
 یاشایشی و اونون چالیشیق لارینین بیر ساعتدن آرتیق دوام ائتمه مگینی
 خاطرلادیر.

یازیق لار ائده رم من بو دنیایا
 یارانیب بو دنیا «غمگین اولما» یا
 اونون غم - غصه سی قورتولان دگیل
 آل - وئر چی نی، شاهی غمگین ائدر بیل.

روزی - دؤولت

أُبْنِْ أَنْ الرِّزْقَ مَكْفُوفٌ بِهِ فَعَلَيْكَ بِالْإِهْمَالِ فِيمَا تَطْلُبُ
كفّل اللّٰه برزق كل بریّة و المال عاریة تجزّ و تذهب

عالمده هر كسین عؤموردن، نَفَس دن، هاوادان، یئمكدن، گئیمكدن، ایچمكدن و یاشاماقدان بیر پایى واردیر و بو تانری تعالادان هر انسانین اوزه رینه قویولموش بیر پای دیر. بو پایدان آرتیغى مال - دؤولت دیر. مال - دؤولت چوخالار، آزالار آتجاق رزق همیشه ثابت دیر. چوخلو وار - دؤولتلى لر واردیر كى اؤز مال لارین یئیه نمز لر چون او اونلارین روزى سى دگیل و چوخلو یوخسول لار واردیر كى او وارلى لاردان آرتیق یئیه لر و آرتیق لَدَت الله ائدرلر. چون او اونلارین روزى لرى دیر. على علیه السلام همین گئرجگى اؤز اوغلونا وصیت ائدهرك خاطر لاییر.

اوغلولوم روزى چاتار پروردگار دان
گرک اوندان گؤزل فایدا لانا سان
بسنده نین رزق سینه کفیل دیر آلاه
دؤولت گلر - گئدر بونا اول آگاه.

دوستون آزلیغی

علمی غزیر و افلاقی مهذبۀ و من تهذب یشقی فی مهذبہ
لو رمت الف عدو کنت و اجدھم و لو طلبت صدیقاً ما ظفرت به

علم لر دریاسی آغامیز علی یوخاریداکی مصراعلاردا اؤز علمینه اشاره
ائده رک بویورور: منیم بیلگییم آغیر، اخلاقیم ایسه گؤزل دیر و هر بیر اخلاقی
گؤزل اولان انسان بو اخلاقدان و بو داورانیشدان حکایت لر ائدر. بوتون بونلارلا
بئله دوغرو بیر دوستون حسرتینده اولدوغونا یانیخیر و بئله بیر تمثیل گتیریر کی
مین نفر دوشمنی قووب اوئلارا ظفر چالدیمسا یالینز بیر نفر دوغرو دوستون و
دوزگون بیر انسانین تاپماغینا نایل اولما دیم بو ایسه انسانلارین چشیتلی و
مختلف اولماقلاریندان آسیلی دیر و دئمک عالمده دقیقاً بیر حالدا و بیر خاصیتده
ایکی انسان تاپماق محال بیر ایش دیر.

آغیر علم لر مالک اولموشام
گؤزل بیر اخلاقا گؤزل دولموشام
هر بیر گؤزل لیگه مالک اولانلار
بیر چوخ چتین لیگه دوشر لر آشکار
مین نفر دوشمنی ایسته سم تاپدیم
بیر دوزگون یولداشین حسرتین یاپدیم.

گتدی وفادارلیق

ذهب الوفاء ذهاب امس الذاهب فالناس بين مفاتل و موارب
يفشون بينهم المودة و الصفا و قلوبهم ممشوة بحقارب

وفادارلیق انسانی سچیہ لردن دیر آنجاق وفانی و ایلقاری پوزماق و اوزده بیر قیلیق ایچده باشقا بیر قیلیق اولماق انسانا یاراشان بیر اخلاق دگیل.
انسانلار گورورسن اوزده شیرین - شیرین دانیشیرلار و گوزل - گوزل خوش - بش ائله بیرلر. بیر حالداکی اوره کلرینده بیر - بیرلرینه نفرت وار.

گتدی وفادارلیق «دونن» گئدن تک

انسانلار ایچینده دوشدو چک هاچک

سؤزلری دیر صفا، سئوگی ایله ادب

اوره کلرینده سه یاتیب دیر عقرب.

تانری نین قسمتی

رضینا قسمة المبار فینا لنا علم و للجهل مال
فان المال یغنی عن قریب و ان العلم باق لا یزال

بیلیکلر دریاسی علی (ع) تانری تعالایا شاگردیر و اوندان راضی لیغین

بیلدیره رک بویورور: بیزه علم، جاهل لره ایسه وار - دؤولت وئردیگینه راضی ییق.
 وار - دؤولت بوگونونکودور و بوگونون ایشلرین و احتیاجلارین اؤده بیر آنجاق
 علم قالارگی دیر و فنا بیلیمین بیر وارلیق دیر و همیشه یاشایاجاق دیر.

تانری قسمتینه راضی ییق تمام

علمی بیزه وئردی "وار" آلدی عوام

"وار" اؤده ییرسه ده یاخین ایشلری

سونوزلوقلار دایر عالیمین پری.

سونوچو اود اولان لذت

تفنی اللذاة ممن نال صفوتها من المرام و یبقی الاثم و العار
 تبقی عواقب سوء فی مضطها لا فیر فی لذة من بعدها الذار

عالمین لذت لری فانی دیر، گنده سی دیر، ایته سی دیر، باتاسی دیر. ایندی اگر
 بو لذت لر حرام یولدان اولسالار انسان ایچون یئرده قالان، گوناهدان و باشی
 آشاعی لیکدان سوای نه اولاجاق دیر؟ علی علیہ السلام همین انسانلاری همین
 لذت لردن و بو لذت لرین عاقبتیندن اوساندیر اراق اولارین سونوچلارینین اود
 اولدو قلارینی خاطر لادیر.

حرامدان لذتىن آلان انسانىن

شىرىنلىكلرىنە دولان انسانىن

گىئدر او لذتى يىئردە قالانلار

بىر گوناھى اولار بىر اوتانماق - عار

پىس عاقبتلردن اوزون بىر زامان

بولونماز نجاتى قورتولماز انسان

سونوچو اود اولان او لذتلىرىن

خىرى يوخدور بونو دوشونون درىن.

جاوانلىق - قوجالىق

واما الشباب كبدر افل

فاما المشيب كصبع بدا

وامل المشيب كان لم يزل

تولى الشباب كان لم يكن

انسان غافل دير و اونون ياشايشى يوخو كىمى كىچىر. گىنجلىك و جاوانلىق

انسان ياشايشى نىن زىروھسى كىمى دير انسان اوشاق اىكن بو گىنجلىگه چاتماغا

تلەسىر، گىنجلىگىن اىچىندە كن سرخوش - سرخوش گزىر، گىنجلىكدن

سوووشاندان سونرا و اونو الدن وئرىكن عومرون سونونا قدر اونون

حسرتىندە دير.

یشتیشدی قوجالیق دان آتان کیمی

گئئندی سه جاوانلیق آی باتان کیمی

ائله اوز چئویردی جاوانلیق بیزدن

ائله بیل یوخ ایمش او بیزده اصلاً

ائله اوز چئویردی قوجالیق بیزه

سانکی همدم ایمش همیشه میزه

یازیچی

تب مکتوب علیکا

ایها الکاتب ماکد

فهو مردود الیکا

فامعل المکتوب فیراً

هر عملین بیر عکس العملی اولدوغو کیمی هر یازی نین دا انسانین اؤزونه قاییداجاق بیر نتیجه سی واردیر. یازی خوش اولورسا عکس العملی ده خوش، یامان اولورسا عکس العملی ده یامان اولاجاق دیر. ایندی بو عکس العمل مختلف کانال لاردان اولابیلر (اوخوجو طرفیندن، دیسنله ییجی طرفیندن، حکومت طرفیندن و...) بونا گؤره ده علی علیه السلام یازیچی نی گؤزل یازماغا و خوش یازماغا یؤنه لدیر.

ای یازیچی هر نه کی یازی سان سن

سنه یازیلا جاق شک ائسته گیلن

بونا گورده گل یاخشی یاز خوش یاز

سنه قاییداجاق یازدیغین کاغاذ.

زاهدلیک

انما زهد الفتى قصر الامل لا باكل المرء لا لبس الثمل

فد بامر الله واترك ما نهى واليس الفرّ و كل لم الممل

پرده لردن آگاه اولان امام علی بیر چوخ عده نین ایناملارینا رغماً زاهدلیگی
بدنی اینجیتمک، جانی عذابا سالماق و چتین لیک لرایله چالیشماق دگیل
زاهدلیگی اوزون آرزولاردان اوزاخلاشماق و آلاهیین امرینه اطاعت ائتمک
تانیتریر آلاه دئیینه باخیب آلاه دئمینه باخمایان زاهدیر اوندان سونرا هر
یئمه لیدن یئسین و هر گئیمه لیدن گئیسین.

یئمکده - گئیمکده دگیل زاهدلیک

آرزولارین قیسا اولسونلار ولیک

آلاهیین امرینه ائت اطاعتی

سوندان کورکه بورون یئ قوزو اتی.

آلاهیین گیزیل مرحمت لری

وكم لله من لطف ففى يدق ففاء عن فهم الذكى

و كم يسر اتي من بعد عسر فَمَرَّهٗ قَرَبَهُ الْقَلْبُ الشَّجَى

تانری تعالانین گیزیلی مرحمتلری مختلف شکیل لرده انسانلاری
بورویویدور. گاهدان انسان اؤز دعالاریندا اؤز یارادانیندان بیر ایشین اولماغین
ایستر بیر حالداکی مصلحت او ایشین اولماماغیندادیر و تانری تعالی بو ایشین
اولماماغی ایله او شخصه بیر گیزیلی مرحمت ائدیر.

بو گیزیلی مرحمت گاهدان بیر عزیزین اؤلمهسی یاخود انسانین آغیر بیر
خسته لیگه دوشمهسی و باشقا یوللار ایله اولور آنجاق هر چتین لیکدن سونرا
آسانلیق وار اوره کله آچیلماق، کؤنول لر شاد اولماق. اولورکی بو آسانلیق لار و
بو اوره ک آچیلماق لار حتی اؤلومدن سونرا و باشقا بیر عالمده اولسون نیه کی
اسلام دینینده بشر یاشاییشی نین آنجاق بیر حصهسی بو عالمده دیر و بیر چوخ
حصهسی باشقا عالم لرده.

آلاهین وار گیزیلی مرحمتلری

دوشونن ایسته بیر بو نعمت لری

چتین لیکدن سونرا آسانلیق لار وار

چوخ توتوق قلب لر سوندان آچیلار.

دانشماق - دانشماق

ان القليل من الكلام باهله مسن و ان كثره ممقوت
ان كان ينطق ناطقاً من فضاة فالصمت در آانه ياقوت

دانشماق بو فورماسيندا بوتون يارانميشلاردا يالنيز انسانا وئريلميش بير نعمت دير. بو نعمتدن يئرینده و دوزگون فايдалانماق گرک. بو نعمتين ده باشقا نعمتلر کیمی اسرافى گوناھ دير و گوناھ توره دن دير. بير انسان چوخ دانشيرسا دانشديقلارينين خطاسى دا چوخ اولاجاق دير و بو خطالار اونو هلاک ائده بيلر، محض بونا گوره ده دئييبلر: "چوخ دانشماق گوموشدن اولسا آز دانشماق قيزيلدان دير". (تورک مثلى) و اولاييلرکى بيزيم بو مثليميز على عليه السلامين بو مصراعلاريندان آلينيپش اولاييله اولماز سادا اونلارين آراسيندا اولان دوشونجه ياخين ليغى دوغرو دانداندا تعجب دوغورور البته على عليه السلامين بو مضمونا ياخين باشقا مصراعلارى دا واردير.

آز دئيمک گؤزل دير گؤيچک، نظرده

چوخلارى بو سؤزو سئومه سهرده

اولسا بيرينده سؤز گر گوموش رنگلى

ديسنمه مک گوهر دير ياقوت بزکلى.

علی علیہ السلامین حسین علیہ السلام
انتدیگی وصیت لری

وصایا لابنه الحسین
علیهما السلام

حسینم سنه من وئریم او یود
عاقلده وار او یود آلماغا اومود
مهربان آتائین وصیتین آل
آل دیغین ادبدن گورمزسن ملال
او غلوم! روزی سنه یشیشه جک دیر
اٹله سین ایسته کی گوزل - گویچک دیر
بیر آنجاق ثروتین فکرینه قالما
آلاهی دا گوزله نظردن سالما
حق هر یار انمیشین رزقینه کفیل
«وار» گلدی - گئدر دیر عاریه دیر بیل
رزقی اوسلوبونا سالار اگر
گوز دولان دیر مادان تنز اله گئر
سئلین سئلگاهلارا قاجیشیندان تور
قوشون یوواسینا اوچوشوندان تور
او غلوم! قورآندا وار جوخ نصیحت لر
کیم دیر کی اونونلا دوز رفتار ائیر
بیلدیگینجه حقین کتابین اوخو
سن اونلار ایسه کی سئورلر اونو
«فیکیرله» «اوره کدن» قریب قصد ائیر

امسین انی واعظ و مؤذنب
فافهم فان العاقل المتأدب
واملفظ وصية والد متعلم
یغذوک بالآداب کيلا تحطوب
ابنی ان الرزق مکفول به
فعلیک بالاممال فی ما تطلب
لا تمصلن المال کسبک مفرداً
و تُقَى الهک فامصلن ما تکسب
کفل الاله برزق کل بریة
والمال عاریة تجى و تذهب
والرزق اسرع من تلفت ناظر
سبباً الى الانسان مین یُسبب
و من الشیول الى مقر قرارها
والطیر لئلا وک مین تُصوب
أبلی ان الذکر فیه مواعظ
فمَن الذی بعظاته یکتأدب
اقرأ کتاب الله فیه هذک وائنه
فی من یقوم به هناك ویلصق
بتمکیر و تمسک و تقرب

اۆزىنو ايستەدن هم ايستەنيلر
 او اوجالاردا كين ائله عبادت
 ووردوغو مثالا چوخ ائله دقت
 عذابدان دانيشان آيه لريني
 اوخوياندا آغلا اۆيرن يئريني
 دئاي عدالتله عذاب ائله ين
 تيمما عذابلى لار ايچره قالم من
 اۆز گوناھلار يمدان دۇنورم سنه
 سنيز قاجاق يولو وارمى دير منه ؟
 نسمتدن دانيشان آيه لرينه
 چاتاندا فكر ائله گئت بير درينه
 يالوار آلله ين پاك اورده كايله
 حقه ياپيش اونون جنتين ديله
 چاليش كى آلاسان اوندان بير عطا
 ييخيلماز بنالار سنده چاتا
 چاتاسان خوشلوقو سونوز اولانا
 دۇنهن اولوموز مولكه سلطانا
 خشير ايشده هوسدن اوزاخلاش! بالا
 گىلدى - گئدر قورخو سنده دير بلا
 شرايشدن گوزونو يوم ، كنار چكىل
 ائىل چكىن ايشى چكىنملى بيل
 دوستا مهربان اول آچ قاناديني

ان الْمُقَرَّبَ عِنْدَهُ الْمُتَّقَرَّبُ
 وَاَعْبُدْ اِلَهَكَ ذَا الْمَحَارِجِ مُفْلِمًا
 وَاَنْصِتْ اِلَى الْاَمْثَالِ فِى مَا تُضْرَبُ
 وَ اِذَا مَرَرْتَ بِآيَةٍ مَفْشِيَةٍ
 تَصِفُ الْعَذَابَ فَحَفِّ وَ دَمَعِكَ يَسْكَبُ
 يَا مَنْ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ بَعْدَهُ
 لَا تَجْعَلْنِى فِى الَّذِيْنَ تُعَذِّبُ
 اِلَى اَبْوهِ بِحَضْرَتِيْ وَ مَطِيْلَتِيْ
 هَرَبًا وَقُلْ اِلَّا اِلَيْكَ الْمَهْرَبُ
 وَ اِذَا مَرَرْتَ بِآيَةٍ فِى ذِكْرِهَا
 وَصِفَ الْوَسِيْلَةَ وَ الذَّعِيْمَ الْمُحِبِّ
 فَاسْأَلِ اِلَهَكَ بِالْاَنْبِيَاةِ مُفْلِمًا
 دَارَ الْمَلُودِ سَأَلَ مَنْ يَتَقَرَّبُ
 وَ اِمْهَدْ لِحَقِّكَ اَنْ تَكُوْلَ بِرَاضِهَا
 وَ تَنَالَ رَوْفَ مَسَاحِيْنٍ لَا تُفَرَّبُ
 وَ تَنَالَ عَيْشًا لَا اِنْقِطَاعَ لَوْفَتِهِ
 وَ تَنَالَ مُلْكًا كَرَامَةً لَا يُسْلَبُ
 بِاِدْرِ هَوَاكَ اِذَا فَحَمَمْتَ بِمَصَالِحِ
 فَوْفِ الضَّوَالِبِ اِذْ تَجِيْءُ وَ تُغْلَبُ
 وَ اِذَا هَمَمْتَ بِسِيْءٍ فَاعْمُضْ لَهُ
 وَ تَجَلَّبُ الْاَمْرَ الَّذِى يُتَجَلَّبُ
 وَ اَمْضُضْ مَنَامَكَ لِلصَّدِيْقِ وَ كُنْ لَهُ

كَأَبٍ عَلَىٰ أَوْلَادِهِ يَكْمَدُ
 وَالْمُصِيفُ أَكْرَمَ مَا اسْتَطَاعَتْ مِهَارُهُ
 مَتَىٰ يَكُنْكَ وَارِثًا يَكْتَسِبُ
 وَاجْعَلْ صَدِيقِي مَنْ إِذَا أَهْيَأَهُ
 مَفْظَ الْأَمَاءِ وَكَانَ دُونَكَ يَضْرِبُ
 وَاطْلُبْ لَهُم طَلِبَ الْمَرِيضِ شِفَاءَهُ
 وَدَعِ الْكَذُوبَ فَلَيْسَ مَعَهُ يَصْصَبُ
 وَامْقِطْ صَدِيقَكَ فِي الْمَوَاطِنِ كُلِّهَا
 وَعَلَيْكَ بِالْمَرْءِ الَّذِي لَا يَكْذِبُ
 وَأَقْلِلِ الْكَذُوبَ وَقَرِيبَهُ وَمِثْلَهُ
 إِنَّ الْكَذُوبَ مُلْطَعٌ مِّنْ يَّصْصَبُ
 يُصْطَبِكُ مَا فَوْقَ الْمُلَىٰ بِلِسَانِهِ
 وَيَدُوعُ مَنكَ كَمَا يَدُوعُ الثَّعْلَبُ
 وَامْذَرْ ذَوِي الْمَلَقِ اللَّئَامَ فَإِنَّهُمْ
 فِي النَّائِبَاتِ عَلَيْكَ مَعَهُ يَمْطِبُ
 يَسْعَوْنَ مَوْلَ الْمَرْءِ مَا طَمِعُوا بِهِ
 وَإِذَا نَبَا دَهْرٌ مَّفْوَا وَتَخَيَّبُوا
 وَلَقَدْ نَصَمْتُكَ إِنْ قَبْلَكَ نَصِيمَتِي
 وَالنُّصَيْعُ ارْقُصْ مَا يُبَاغُ وَيُوهَبُ

آتاگؤزور ایله گؤز، سن انولادینی
 بیلدیکجه توناغا ائله حورمتی
 سنه وارث کیمی و نرسین قیمتی
 ائله بیر دوستا سن اولگیلن قارداش
 کی سنین یولوندا ائله سین ساواش
 خسته اوژ درمانین آختاران کیمی
 دوست اولماغا آختار بئله بیر کیشی
 بوشلا باشقلارین بونو توت دایم
 یالانچیدان یان گز، تاپ بیر ملایم
 یالانچی نین دوستون، قونشوسوندا آت
 او اوژ دوستلاریندا یارادار فساد
 دیلده سنه و نرر آرزودان چوخون
 عملده تولکوتک او دوشمز یاخین
 اسگیک یالناقلاردان چکیل اوزاغا
 چتینده ییغارلار اودون اوجاغا
 باشا توپلاشارلار تاماه ائلدننه
 دانارلار روزگار اگری گئلدننه
 آلسان او یودومو ائتدیم نصیحت
 نصیحته واردیر ان اوجوز قیمت.

سۆزلۈك

بوتۇن: كامىل	آراشديرما: بررسى
بودرەمك: زويمك، پىرتمك	آردى: دالىسى
بوسماق: تعقيب	آرىتماق: ياك ائلهمك
بۇلماق: تاپماق	آسلان: شير
بهادر: قهرمان	آشىم: گذران
بىلىك: علم	آنلام: مفهرم، معنا
پىسدىك: جذام	ارن: جوانمرد
تثيبيير: تدبير	امل: آروو
توپلوم: جمعيت	اوج طلاق: اوج دفعه بوشانماقدان سونرا
توتوشدورماق: مقايسه	كسین حابر دگيل.
تورأتان: هۇرومچك، عنكبوت	اودوم: بركت، خيئر
چشيتلى: مختلف	اوستونلوك: مزيت، برترى
چشيت: نوع	اۇغرون: گيزلين
دالماق: جومماق، باتماق	اوغور: نخت، اقبال
داملا: قطره	اومو: تاماه، جتسماست
داورانيش: رفتار	اونوتماق: ياددان چيخارتماق
دب: رسم، آئىر	اويغون: مناسب
دينز: دريا	ايلقار: عهد، پيمان
دوشونجه: تفكر	اۇدهمك: ادا ائلهمك، يثريه يثيرمك
دوغرو: ۱- سمت، طرف ۲- دوز	اۇن: قاباق
دون وگون: گنجه - گويدور	اۇيود: نصيحت
دۇيماق: احساس. حس ائلهمك	بار: ميره

دیرچلیش: ترقی، قووزانماق	قیا: اگری، کج
دیله مک: آروولاماق	قیلیق: ۱- قیافه ۲- نوع
رجز: جنگده و ساواتندا اوخونان شعر	کاف و نون: (کن) قرآن آیہ سی دیر (اؤل) و
روجاه: مواجهه، اور - اوره	(وجودا گل) معنا سیندا دیر
زیروه: داعین تیه سی، قلّه	کوتو: یامان، پیس
ساییق: هوشیار	گئری: آرخا، دالی
سرت: محکم	گرگین: آشفته
سرحد: مرز	گووهنج: اطمینان
سکسکه: اضطراب	گیجیک: حسد
سونسوزلوق: بی نهایت	گوده: بدن
سؤنوج: عاقبت، نتیجه	گومولمک: باسدیریلماق، قزیلانماق،
سیخینتی: فشار	تورپاغا تاپشیریلماق
سیغماق: یئرلتمک	مان: عیب، ایراد
سیناق: امحان	مداین: شهرلو، خسرو پرویرین قصری یئر
سینسیتمک: اذیت ائله مک	آلان ایوان مداینه اشاره دیر
فیرتینا: طوفان	یشکون: جمع بندی
قارشى چى: استقبال ائدن	یاردیم: کمک
قارشىلاماق: استقبال	یالتاق: متملق، چاپلوس
قارشى: مقابل	یالقیز: تک، تنها
قالا: قلعه، حصار	یالتیز: فقط
قوروماق: محافظت	یوکسک: یوخاری
قؤل: بنده	یؤن: جهت
قووشماق: جاتماق، واصل اولماق	یؤنه لمک: بیر سمتہ دؤنمک، مثیل ائله مک

Əli ələyhessəlamın Divanında

ƏXLAQİ NÖKTƏLƏR

Şərh və Tərcümə: Bəhram Əsədi

əli ələyhessəlamın divanında

ƏXLAQİ NÖKTƏLƏR

این الملوك و ابناء الملوك و من
قاد الجيوش الا يا بس ما عملوا

Şərh və tərcümə:

Bəhram Əsədi

ISBN : 964-95129-6-9

